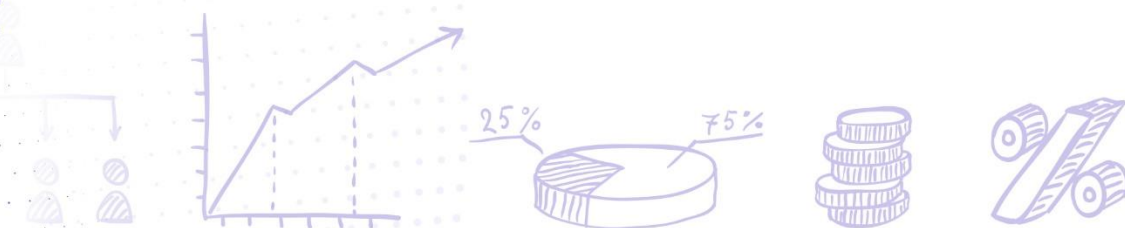

ÚAD

◀ ÚČTOVNÍCTVO ◀ AUDÍTORSTVO ◀ DAŇOVNÍCTVO

ŠPECIÁLNE VYDANIE

ZVYŠOVANIE RELEVANTNOSTI ÚČTOVNÝCH
INFORMÁCIÍ V SR - OD NÁKLADOV K HODNOTE

OBSAH

TUZEMSKÉ PRACOVNÉ CESTY ZAMESTNANCOV (CESTOVNÉ NÁHRADY)	3
(Juhászová, Z.; Krišková, P.)	
RIADENIE VÝSLEDKOV HOSPODÁRENIA A ASYMETRIA V ICH DISTRIBÚCII V SLOVENSKÝCH PODMIENKACH	14
(Kubaščíková, Z.)	
PREDPOKLADY A POŽIADAVKY PRE POUŽITIE IFRS ÚČTOVNÝMI JEDNOTKAMI V SR A ZABEZPEČENIE KOMPARABILITY INFORMÁCIÍ V ÚČTOVNÝCH ZÁVIERKACH	24
(Mokošová, D.)	
ÚČTOVNÁ ZÁVIERKA OBCHODNÍKA S CENNÝMI PAPIERMI V SR	43
(Parajka, B.)	
ŠPECIFIKÁ ÚČTOVNÉHO ZOBRAZENIA FAKTORINGU, MODELOVÉ PRÍKLADY PRE BAKALÁRSKE ŠTÚDIUM V ODBORE ÚČTOVNÍCTVO	59
(Užík, J.)	

Stanovenie náhrad zamestnancov pri tuzemských pracovných cestách

doc. Ing. Zuzana Juhászová, PhD.
Ing. Petra Krišková, PhD.

PodĎakovanie: Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-16-0602

Abstrakt:

Vysielanie zamestnancov na pracovnú cestu patrí k bežným javom v rámci pracovného života. V tomto zmysle vzniká zamestnancom vyslaným na pracovnú cestu nárok na úhradu výdavkov spojených s pracovnou cestou. Problematika pracovných ciest a s nimi súvisiacich výdavkov je širokospektrálna téma, a to najmä z dôvodu viacerých právnych noriem, ktoré sa k nim viažu a uvedenú problematiku riešia z rôznych hľadísk (právne hľadisko, daňové hľadisko a pod.).

Kľúčové slová: pracovná cesta, zamestnanec, náhrada

*Cestovné výdavky, vznikajúce zamestnávateľom, ktorí vysielajú zamestnancov na pracovné cesty sú na území Slovenskej republiky predmetom základnej právnej normy pre poskytovanie cestových náhrad, a to **zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách v znení neskorších predpisov** (ďalej len "zákon o cestovných náhradách"). Problematika tuzemských pracovných ciest je ďalej predmetom nasledovných právnych predpisov:*

- zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov
- zákon č. 593/2003 Z. z. Zákon o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
- Opatrenie MPSVaR č. 143/2019 Z. z. o sumách základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách
- Opatrenie MPSVaR č. 176/2019 Z. z. o sumách stravného

Pracovná cesta

V zmysle Zákonníka práce má zamestnávateľ právo vyslať zamestnanca na pracovnú cestu **bez jeho súhlasu** v prípade, ak ide o pracovnú cestu v rámci obvodu obce pravidelného pracoviska alebo bydliska zamestnanca, ďalej ak vyslanie na pracovnú cestu vyplýva priamo z druhu práce alebo miesta výkonu práce alebo sa zamestnanec so zamestnávateľom dohodli priamo v pracovnej zmluve na podmienke, že bude vykonávať pracovné cesty. *Ak nie je splnená ani jedna z vyššie*

uvedených podmienok, tak zamestnávateľ potrebuje na vyslanie zamestnanca na pracovnú cestu jeho súhlas.

Podľa zákona o cestovných náhradách **je pracovná cesta** definovaná nasledovne: „Pracovná cesta je čas od nástupu zamestnanca na cestu na výkon práce do iného miesta, ako je jeho pravidelné pracovisko, vrátane výkonu práce v tomto mieste do skončenia tejto cesty.“ Za pracovnú cestu v zmysle tohto zákona sa považuje aj cesta, ktorá trvá od nástupu vymedzenej osoby na cestu za účelom výkonu činností, ktoré vyplývajú z osobitného postavenia tejto osoby, počas výkonu až do skončenia pracovnej cesty.

Vo väčšine prípadov sa cesta z miesta trvalého alebo prechodného bydliska do práce a späť nepovažuje za pracovnú cestu. Cesta do práce sa môže považovať za pracovnú cestu jedine v prípade, ak má zamestnanec uzatvorenú dohodu o vykonaní práce a výkon práce je dohodnutý mimo miesta pobytu. V takomto prípade sa môže zamestnávateľ so zamestnancom dohodnúť, že mu cestovné náhrady poskytne i pri ceste z miesta pobytu do práce a späť. **Takáto dohoda nie je možná pri dohode o pracovnej činnosti a dohode o brigádnickej práci študentov.**

Pravidelné pracovisko je miesto písomne dohodnuté so zamestnancom. Ak také miesto dohodnuté nie je, pravidelným pracoviskom je **miesto výkonu práce** dohodnuté v pracovnej zmluve alebo v dohode o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Ak ide o zamestnancov, ktorým častá zmena pracoviska vyplýva z povahy povolania, napr. kontrolóri, inšpektori, servisní pracovníci, pracovníci havarijnej služby a pod., možno ako pravidelné pracovisko dohodnúť aj miesto trvalého alebo prechodného pobytu. Pravidelné pracovisko zamestnanca vyslaného na pracovnú cestu počas dočasného pridelenia je miesto jeho výkonu práce počas dočasného pridelenia dohodnuté v dohode o dočasnom pridelení alebo v pracovnej zmluve.

Dohoda o mieste pravidelného pracoviska je dôležitá pre posúdenie pracovnej cesty a nároku na cestovné náhrady. Je ním vždy iba jedno miesto, na rozdiel od miesta výkonu práce, ktoré môže byť stanovené názvom mesta alebo obce, konkrétnou adresou, dohodnúť možno aj viac miest výkonu práce.

Trvanie pracovnej cesty je určené dobou od nástupu zamestnanca na pracovnú cestu do skončenia pracovnej cesty. **Maximálna doba** trvania pracovnej cesty určená **nie je** ani Zákonníkom práce, ani zákonom o cestovných náhradách. **Do času trvania pracovnej cesty sa započítava:**

- čas od miesta nástupu na pracovnú cestu do miesta výkonu práce na pracovnej ceste,
- čas výkonu práce a
- čas do príchodu do miesta skončenia pracovnej cesty.

Podľa zákona o cestovných náhradách, zamestnávateľ, ktorý vysiela svojho zamestnanca na pracovnú cestu **písomne určí miesto jeho nástupu, miesto výkonu práce, čas trvania, spôsob dopravy a miesto skončenia pracovnej cesty.**

Miesto nástupu na pracovnú cestu - je zvyčajne pravidelné pracovisko zamestnanca alebo miesta výkonu práce. Miesto kde sa zamestnanec pred nástupom na pracovnú cestu zdržiava, môže to byť napr. aj miesto jeho bydliska.

Miesto výkonu práce - určené konkrétnym miestom (napr. názvom firmy, inštitúcie) alebo mestom resp. obcou, ide o určenie pracovného miesta, kde bude zamestnanec vykonávať svoju prácu na pracovnej ceste, mimo „*miesta pravidelného pracoviska alebo miesta výkonu práce.*“ Miesto výkonu práce môže byť určené aj užšie (napr. konkrétne pracovisko) alebo širšie (napr. krajina, mesto, obec).

Čas trvania - zamestnávateľ v cestovnom príkaze určí deň a hodinu nástupu na pracovnú cestu a zároveň môže určiť predpokladaný deň (hodinu) skončenia pracovnej cesty. Určenie presného časového vymedzenia trvania pracovnej cesty je nevyhnutné pre správne posúdenie nároku na mzdu, na stravné a iné cestovné náhrady. Čas nástupu ani čas ukončenia pracovnej cesty nemusí byť totožný so začiatkom ani ukončením pracovného času zamestnanca. Podľa § 37 zákona o cestovných náhradách je potrebné posudzovať čas strávený na pracovnej ceste.

Po pracovnom čase sa posudzuje čas strávený na pracovnej ceste podľa Zákonníka práce:

- *čas, ktorý zamestnanec strávil na pracovnej ceste mimo pracovného času bez výkonu práce (napr. bez práce nadčas) a bez pracovnej pohotovosti,*
- *čas, počas ktorého po pracovnom čase cestuje z pracovnej cesty,*
- *čas, počas ktorého čaká na výkon práce pri viacdennej ceste,*
- *čas počas víkendu na pracovnej ceste , je voľnom zamestnanca.*

Spôsob dopravy - ide o určenie spôsobu a druhu dopravy, ktorý bude zamestnanec používať počas trvania pracovnej cesty. Preto je jednou z povinností zamestnávateľa určiť spôsob dopravy (autobus, vlak, lietadlo, služobné alebo vlastné motorové vozidlo, taxi, miestna verejná hromadná doprava) z miesta nástupu do miesta konania a skončenia pracovnej cesty.

Miesto ukončenia pracovnej cesty - rovnako ako pri nástupe na pracovnú cestu môže byť miesto pravidelného pracoviska alebo miesto výkonu práce, bydlisko zamestnanca, mesto alebo obec kde sa zamestnanec po pracovnej ceste bude zdržiavať.

Ďalšie podmienky pracovnej cesty, napr. spôsob ubytovania, spolucestujúce osoby, práca nadčas a pod.

V praxi sa tieto podmienky väčšinou stanovujú v tlačive „cestovný príkaz“, pričom zákon o cestovných náhradách **neustanovuje** záväzné tlačivo, čiže zamestnávateľ si buď takéto tlačivo vyrobí vo svojej réžii alebo využije tlačivá, ktoré sú v predaji alebo ako súčasť ekonomických softvérov.

Zamestnávateľ je povinný určiť podmienky pracovnej cesty pri každej pracovnej ceste. Zamestnanec nemá právo zmeniť podmienky. Uvedené vyplýva z § 81 písm. a) Zákonníka práce, v zmysle ktorého je zamestnanec okrem iného povinný plniť pokyny nadriadených resp.

zamestnávateľa vydané v súlade s právnymi podpismi. V prípade nepredvídaných okolností na pracovnej ceste musí zamestnávateľ zmeny dohodnutých podmienok dodatočne schváliť. Nedodržanie určených podmienok pracovnej cesty zo strany zamestnanca má za následok stratu nároku na úhradu cestovných výdavkov.

Pre zamestnancov, ktorých častá zmena pracoviska vyplýva z povahy ich povolania, môže zamestnávateľ určiť podmienky pracovnej cesty jedným rozhodnutím, cestovným príkazom:

- pre viacerých zamestnancov,
- na viacero pracovných ciest jedného zamestnanca.

Cestovné náhrady

Zamestnancovi, ktorý je vyslaný na pracovnú cestu patrí **náhrada výdavkov** spojených s pracovnou cestou. V tomto zmysle podľa zákona o cestovných náhradách patrí zamestnancovi:

- a) náhrada preukázaných cestovných výdavkov
- b) náhrada preukázaných výdavkov na ubytovanie
- c) stravné
- d) náhrada preukázaných potrebných vedľajších výdavkov
- e) náhrada preukázaných cestovných výdavkov za cesty na návštevu jeho rodiny

Z uvedeného zoznamu možných náhrad výdavkov je vidieť, že s výnimkou bodu c) je potrebné ostatné výdavky preukázať dokladom (napr. pri cestovných výdavkoch je potrebné predložiť cestovný lístok na vlak, pri výdavkoch na ubytovanie je potrebné predložiť faktúru z hotela a pod.).

Náhrada preukázaných cestovných výdavkov

Na pracovnú cestu je možné využiť viaceré druhy dopravy (autobus, vlak, lietadlo, motorové vozidlo), dôležité však je, ako sa zamestnanec dohodol so zamestnávateľom na spôsobe dopravy, resp. doprava, ktorú zamestnávateľ určil v cestovnom príkaze. Ak zamestnávateľ neurčí spôsob dopravy, tak zamestnancovi patria cestovné výdavky vo výške preukázaných výdavkov.

Ako príklad možno uviesť, že ak zamestnávateľ určí v cestovnom príkaze spôsob dopravy vlak 2. triedy a zamestnanec použije iný dopravný prostriedok (napr. vlastné motorové vozidlo), tak mu vzniká nárok na náhradu cestovných výdavkov len do výšky ceny cestovného lístka vlaku 2. triedy. Ako ďalší príklad možno uviesť opačnú situáciu, ak zamestnávateľ určí v cestovnom príkaze spôsob dopravy lietadlo a zamestnanec použije autobus, tak v takomto prípade mu vzniká nárok na cestovné výdavky vo výške preukázaných cestovných výdavkov, čiže ceny vo výške lístku na autobus za predpokladu, že cena prepravy autobusom je nižšia ako cena letenky.

V prípade motorového vozidla má zamestnanec možnosť využiť firemné vozidlo (vozidlo zamestnávateľa), ale v tomto prípade si **neúčtuje** náhradu pohonných hmôt, alebo môže využiť iné motorové vozidlo (súkromné motorové vozidlo alebo iné motorové vozidlo, napr. patriace

manželke). Problematikou používania motorových vozidiel pri pracovných cestách sa zaoberá § 7 zákona o cestovných náhradách. V zmysle uvedeného paragrafu je zamestnávateľ povinný so zamestnancom uzavrieť písomnú dohodu, že pri pracovnej ceste bude použité motorové vozidlo iné, ako motorové vozidlo zamestnávateľa. Takáto dohoda môže byť uzavretá buď samostatne alebo ako súčasť cestovného príkazu. Zamestnancovi v prípade, ak na pracovnú cestu využije motorové vozidlo iné, ako motorové vozidlo zamestnávateľa, tak mu prináleží:

a) **základná náhrada za každý kilometer jazdy** (základná náhrada),

základná náhrada je od 1.6.2019 pri použití jednostopového vozidla alebo trojkolky vo výške 0,053 eur/km a pri použití osobného motorového vozidla vo výške 0,193 eur/km; ak zamestnanec použije pri pracovnej ceste aj prívies, tak sa základná náhrada zvyšuje o 15 %. Suma základnej náhrady pri použití nákladného automobilu, autobusu alebo traktoru sa určí dohodou zamestnávateľa a zamestnanca.

b) **náhrada za spotrebované pohonné hmoty**,

*určí sa v závislosti od cien pohonných látok prepočítaných podľa spotreby pohonných látok (uvedenej v technickom preukaze alebo v osvedčení o evidencii motorového vozidla). Zákon o cestovných náhradách neukladá zamestnancovi povinnosť viesť tzv. knihu jazd. **Spôsob preukázania počtu najazdených kilometrov** stanovuje zamestnávateľ vo vnútornom predpise. Spôsob preukázania môže určiť napr.:*

- uvedením stavu tachometra na začiatku a na konci pracovnej cesty,
- záznamom o počte najazdených kilometrov, v ktorom sa kilometre rozčlenia podľa jednotlivých režimov, resp. cyklov, podľa konkrétnej normy spotreby motorového vozidla.

Cena pohonnej látky sa stanovuje nasledovne:

- a) zamestnanec **preukáže nákup pohonných hmôt dokladom** o kúpe, pričom z tohto dokladu by malo byť zrejmá súvislosť s pracovnou cestou, t. j. doklad o kúpe pohonných hmôt by nemal byť datovaný napríklad mesiac pred pracovnou cestou;
- b) ak zamestnanec predloží **viaceré doklady o kúpe pohonných hmôt**, tak cena sa určí aritmetickým priemerom z predložených dokladov o kúpe pohonných hmôt;
- c) ak zamestnanec **nepreukáže nákup pohonných hmôt dokladom**, tak sa použije cena pohonnej hmoty podľa Štatistického úradu SR, ktorá platila v čase nástupu zamestnanca na pracovnú cestu.

V zmysle zákona o cestovných náhradách sa spotreba podľa technického preukazu použije nasledovne:

- ak je v technickom preukaze uvedená **len spotreba podľa príslušnej slovenskej technickej normy**, na výpočet sa použije spotreba podľa tejto normy, pri jazde cestného motorového vozidla v meste sa táto spotreba zvýši o 40 %, *(Príklad: zamestnanec použil na pracovnú cestu po dohode so zamestnávateľom osobné motorové vozidlo, ktoré má v technickom preukaze uvedenú spotrebu podľa slovenskej technickej normy 8,1 l/100 km. Zamestnanec prešiel na pracovnej ceste 120 km mimo mesta a 20 km v meste. Na doloženom doklade o kúpe pohonných hmôt bola uvedené suma 1,5 eur/liter. V tomto prípade sa náhrada za spotrebované pohonné hmoty vypočíta nasledovne: mimo mesta: $(120 \times 8,1)/100 \times 1,5 = 14,58$ eur; v meste: $(20 \times 11,34)/100 \times 1,5 = 3,40$ eur,*

spolu náhrada za spotrebované pohonné hmoty: $14,58 + 3,40 = 17,98$ eur. Zamestnancovi patrí aj základná náhrada za každý kilometer cesty, a to: $140 \text{ km} \times 0,193 \text{ eur} = 27,02 \text{ eur.}$)

- ak je v technickom preukaze uvedená spotreba **podľa slovenskej technickej normy aj podľa predpisu Európskej hospodárskej komisie (EHK) alebo len podľa predpisu EHK**, na výpočet sa použije norma podľa predpisu EHK vypočítaná aritmetickým priemerom, pri jazde cestného motorového vozidla v meste sa použije spotreba určená na jazdu v meste,
(Príklad: zamestnanec použil na pracovnú cestu po dohode so zamestnávateľom osobné motorové vozidlo, ktoré má v technickom preukaze uvedenú spotrebu podľa EHK v meste 9,8 l/100 km, pri rýchlosti 90 km/h spotrebu 6,7 l/100 km a pri rýchlosti 120 km/h spotreba 7,8 l/100 km. Zamestnanec prešiel 120 km mimo mesta a 20 km v meste. Na doloženom doklade o kúpe pohonných hmôt bola uvedená suma 1,5 eur/liter. V tomto prípade sa náhrada za spotrebované pohonné hmoty vypočíta nasledovne: v meste $(20 \times 9,8)/100 \times 1,5 = 2,94$ eur, mimo mesta spotreba vypočítaná aritmetickým priemerom nasledovne: $(9,8+6,7+7,8)/3 = 8,1$ l/100 km, t. j. $(120 \times 8,1)/100 \times 1,5 = 14,58$ eur. Spolu náhrada za spotrebované pohonné hmoty je 17,52 eur. Zamestnancovi patrí aj základná náhrada za každý kilometer cesty, a to: $140 \text{ km} \times 0,193 \text{ eur} = 27,02 \text{ eur.}$)
- ak je v technickom preukaze uvedená spotreba **podľa osobitného predpisu** (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 715/2007) **v členení** na mestský cyklus, mimomestský cyklus a kombinovaný cyklus, na výpočet sa použije spotreba zodpovedajúca príslušnému cyklu premávky alebo kombinácii jednotlivých cyklov premávky, odvodených od konkrétneho režimu jazdy cestného motorového vozidla – **na výpočet spotreby za v žiadnom prípade nemôže použiť aritmetický priemer uvedených spotrieb**,
(Príklad: zamestnanec použil na pracovnú cestu po dohode so zamestnávateľom osobné motorové vozidlo, ktoré má v technickom preukaze uvedenú spotrebu podľa nariadenia EP v meste 9,8 l/100 km, mimo mesta 6,3 l/100 km a kombinovanú 7,7 l/100 km. Zamestnanec prešiel 120 km mimo mesta a 20 km v meste. Na doloženom doklade o kúpe pohonných hmôt bola uvedená suma 1,5 eur/liter. Náhrada za spotrebované pohonné hmoty sa vypočíta takto: v meste $(20 \times 9,8)/100 \times 1,5 = 2,94$ eur, mimo mesta $(120 \times 6,3)/100 \times 1,5 = 11,34$ eur. Spolu náhrada za spotrebované pohonné hmoty je 14,28 eur. Zamestnancovi patrí aj základná náhrada za každý kilometer cesty, a to: $140 \text{ km} \times 0,193 \text{ eur} = 27,02 \text{ eur.}$ Kombinovaná spotreba sa použije iba v prípade, ak je v cestovnom príkaze deklarovaná dlhá trasa, napr. Bratislava – Košice.)
- ak je v technickom preukaze uvedená spotreba **podľa osobitného predpisu** (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 715/2007) **bez členenia** na cykly, na výpočet sa použije spotreba podľa tohto predpisu, pri jazde cestného motorového vozidla v meste sa spotreba zvýši o 20 %.
(Príklad: zamestnanec použil na pracovnú cestu po dohode so zamestnávateľom osobné motorové vozidlo, ktoré má v technickom preukaze uvedenú spotrebu podľa nariadenia EP 7,8 l/100 km. Zamestnanec prešiel 120 km mimo mesta a 20 km v meste. Na doloženom doklade o kúpe pohonných hmôt bola uvedená suma 1,5 eur/liter. Zamestnanec použil na pracovnú cestu aj príves. Náhrada za spotrebované pohonné hmoty sa vypočíta takto: v meste $(20 \times 9,36)/100 \times 1,5 = 2,8$ eur, mimo mesta $(120 \times 7,8)/100 \times 1,5 = 14,04$ eur. Spolu náhrada za spotrebované pohonné hmoty je 16,84 eur. Zamestnancovi patrí aj základná náhrada za každý kilometer cesty, a to: $140 \text{ km} \times 0,222 \text{ eur} = 31,08 \text{ eur}$ (základná náhrada zvýšená o 15 % z dôvodu použitia prívesu).

Ak spotreba v technickom preukaze **nie je uvedená** alebo ak spotreba v technickom preukaze **sa nezodhuje** so skutočnou spotrebou na výpočet náhrady za spotrebované pohonné látky sa môže použiť:

- spotreba podľa technického preukazu cestného motorového vozidla rovnakého typu, s rovnakým objemom valcov motora a s rovnakým druhom pohonnej látky,
- alebo spotreba preukázaná dokladom vydaným osobou, ktorej bola udelená autorizácia podľa § 23 zákona 142/200 Z. z. o metrológii (autorizované osoby napr. Výskumný ústav dopravný Žilina, Slovdekra Bratislava a pod.),
- alebo sa môžu použiť doplňujúce údaje výrobcu, dovozcu alebo predajcu preukazujúce spotrebu.

Je nutné upozorniť, že pri uzatvorení dohody o použití súkromného motorového vozidla na pracovnú cestu **nie je** v zmysle zákona o cestovných náhradách podmienka, aby mal zamestnanec uzatvorenú havarijnú poisťku na motorové vozidlo. Je na rozhodnutí zamestnávateľa, či pri uzatvorení dohody o použití súkromného motorového vozidla na pracovnú cestu bude vyžadovať podmienku, aby malo vozidlo havarijnú poisťku.

Náhrada preukázaných výdavkov na ubytovanie

Zamestnanec má právo na náhradu výdavkov za ubytovanie na základe preukázaných výdavkov, ktoré doloží dokladom z ubytovacieho zariadenia (hotela, penziónu a pod.) V prípade, ak má zamestnanec bezplatné ubytovanie, nemá nárok na náhradu výdavkov za ubytovanie. To znamená, že náhrada výdavkov za ubytovanie môže byť zamestnancovi poskytnutá iba v prípade, ak predloží zamestnávateľovi doklad z ubytovacieho zariadenia takej kategórie, ako určil zamestnávateľ v cestovnom príkaze. Ak sa zamestnávateľ rozhodne zamestnancovi poskytnúť náhradu za ubytovanie bez predloženého dokladu, je táto náhrada predmetom dane zamestnanca.

V rámci pracovných ciest vznikajú zamestnancom i ďalšie výdavky, pri ktorých majú zamestnanci nárok na ich úhradu zo strany zamestnávateľa.

Stravné

Zamestnancovi patrí v čase trvania pracovnej cesty nárok na stravné. Táto kategória náhrady je závislá od doby trvania pracovnej cesty. Od 1. júla 2019 výška stravného v jednotlivých časových kategóriách zobrazuje nasledovná tabuľka:

Tabuľka č. 1: Stravné podľa časového pásma

Doba trvania pracovnej cesty	Nárok na stravné
5 – 12 hodín	5,10 eur
12 – 18 hodín	7,60 eur
Nad 18 hodín	11,60 eur

Zdroj: vlastné spracovanie

V prípade, ak by pracovná cesta trvala menej ako 5 hodín a zamestnanec nemá možnosť sa stravovať zvyčajným spôsobom, zamestnávateľ mu môže poskytnúť stravné až do sumy stravného pre časové pásmo 5 až 12 hodín alebo zabezpečiť bezplatné stravovanie. Takto poskytnutá suma stravného je **nenárokovateľná náhrada** a pre zamestnanca je **predmetom dane**.

(Príklad: Zamestnanec bol vyslaný na pracovnú cestu. Začiatok pracovnej cesty bol datovaný o 9,00 a pracovná cesta skončila o 17,00 toho istého dňa. V tomto prípade má zamestnanec nárok na stravné vo výške 5,10 eur.

(Príklad: Zamestnanec bol vyslaný na pracovnú cestu. Začiatok pracovnej cesty bol datovaný na 8,00 a pracovná cesta sa skončila o 10,00 nasledujúceho dňa. Zamestnanec má nárok na stravné vo výške 11,60 eur.)

Platí, že každá pracovná cesta sa posudzuje **samostatne**. Ak je v priebehu jedného dňa zamestnanec vyslaný na viac samostatných pracovných ciest, pre posúdenie nároku na stravné sa každá pracovná cesta posudzuje samostatne. **Spočítavanie časov** trvania pracovných ciest je možné len u zamestnancov, ktorým častá zmena pracoviska vyplýva z povahy povolania. Ak zamestnanec, ktorému **častá zmena pracoviska vyplýva z osobitnej povahy povolania (napr. vodiči, servisní technici a pod.)**, vykoná počas:

- kalendárneho dňa viac pracovných ciest, z ktorých každá trvá menej ako 5 hodín, pričom celkový súčet trvania týchto pracovných ciest je 5 hodín a viac, patrí zamestnancovi stravné za celkový čas trvania týchto pracovných ciest,

(Príklad: Zamestnanec, ktorý pracuje na pozícii servisného technika výťahov bol počas dňa na dvoch pracovných cestách, pričom prvá začala o 8,00 a trvala do 11,00 hod. a druhá pracovná cesta začala o 15,00 a trvala do 17,30 hod. V zmysle vyššie uvedeného mu vzniká nárok na stravné v časovom pásme 5 - 12 hod., pretože súčet pracovných ciest je nad 5 hodín, t. j. má nárok na stravné vo výške 5,10 eur.)

- dvoch kalendárnych dní pracovnú cestu, ktorá trvá v každom kalendárnom dni menej ako 5 hodín a ktorá celkovo trvá najmenej 5 hodín, patrí zamestnancovi stravné v sume pre časové pásmo 5 až 12 hodín,

- jednej pracovnej zmeny v rámci dvoch kalendárnych dní viac pracovných ciest, z ktorých každá trvá menej ako 5 hodín, pričom celkový súčet trvania týchto pracovných ciest je 5 hodín a viac, patrí zamestnancovi stravné za celkový čas trvania týchto pracovných ciest,

(Príklad: Zamestnanec, ktorý pracuje na pozícii servisného technika výťahov vykonal v rámci jednej pracovnej zmeny dve pracovné cesty: prvá pracovná cesta trvala v čase od 20,00 do 23,00 hod. a druhá pracovná cesta od 4,15 do 7,40 hod. Zamestnanec vykonal v rámci jednej pracovnej zmeny v rámci dvoch kalendárnych dní dve pracovné cesty, pričom každá trvala menej ako 5 hodín, ale celkový súčet je viac ako 5 hodín, patrí mu stravné pre časové pásmo 5 -12 hod., a to vo výške 5,10 eur).

So zamestnancom, ktorému častá zmena pracoviska vyplýva z osobitnej povahy povolania, **možno** v pracovnej zmluve alebo v dohode o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru **dohodnúť odchylnu** od zákona o cestovných náhradách **podmienky na poskytovanie stravného**, ako aj nižšie sumy stravného, najviac však o 5 % z ustanovenej sumy stravného.

Ak zamestnancovi na pracovnej ceste bolo poskytnuté stravovanie v celom rozsahu, **nemá nárok na stravné**. V prípade, ak boli zamestnancovi poskytnuté raňajky, obed či večera, zamestnávateľ mu kráti zo sumy stravného pre časové pásmo nad 18 hodín zákonom stanovenú výšku nasledovne:

- pri poskytnutých raňajkách: o 25 % zo sumy stravného 11,60 eur, t. j. o 2,9 eur,
- pri obede: o 40 % zo sumy stravného 11,60 eur, t. j. o 4,64 eur a
- pri večeri: o 35 % zo sumy stravného 11,60 eur, t. j. o 4,06 eur.

Stravné za čiastočne bezplatné stravovanie a za poskytnuté raňajky v rámci ubytovacích služieb sa nekráti, ak zamestnanec nemohol využiť zabezpečené stravovanie alebo poskytnuté raňajky z dôvodov, ktoré nezavinil. Tieto dôvody musí uviesť vo vyúčtovaní pracovnej cesty. Závažnosť a opodstatnenosť týchto dôvodov posúdi zamestnávateľ z ohľadom na určené podmienky pracovnej cesty aj priebeh pracovnej cesty.

Krátenie stravného musí byť zabezpečené preukazným spôsobom. Zákon neustanovuje spôsob preukazovania, len deklaruje potrebu preukázania bezplatne poskytnutého stravovania a poskytnutie raňajok v rámci ubytovacích služieb. **Preukázanie** môže byť zabezpečené:

- dokladom, napr. od ubytovacieho zariadenia, v ktorom môže ale nemusí byť vykázaná hodnota poskytovaných raňajok, pozvánkou, zápisom z obchodných rokovaní a pod.,
- alebo v súlade s § 13 ods. 10 zákona o cestovných náhradách aj vyhlásením zamestnanca vo vyúčtovaní pracovnej cesty, to znamená, že zamestnanec sám vyznačí vo vyúčtovaní, že mal bezplatne poskytnuté stravovanie alebo raňajky v rámci ubytovania. Táto skutočnosť vyplýva aj z § 35a) zákona, v zmysle ktorého je zamestnanec povinný informovať zamestnávateľa o všetkých skutočnostiach rozhodujúcich pre poskytnutie náhrad.

(Príklad: Zamestnanec bol vyslaný na pracovnú cestu. Pracovná cesta sa začala prvý deň o 9,00 a skončila sa druhý deň o 19,00 hod. Zamestnanec pri vyúčtovaní predložil účet z hotela za ubytovanie v cene 80 eur, pričom súčasťou boli bezplatne poskytnuté raňajky. Za prvý deň prináleží zamestnancovi stravné v hodnote 7,60 eur (časové pásmo pracovnej cesty 12 – 18 hodín, keďže počas prvého deň trvala pracovná cesta 15 hodín) a druhý deň sa mu stravné kráti o 25 % z dôvodu poskytnutých raňajok, t. j. má nárok na stravné časového pásma nad 18 hodín, keďže pracovná cesta druhý deň trvala 19 hodín, t. j. $11,60 - (11,60 \times 0,25) = 8,70$ eur. Spolu má zamestnanec za pracovnú cestu nárok na stravné vo výške 16,30 eur.

Príklad: Zamestnávateľ vyslal zamestnanca na trojdňovú pracovnú cestu, pričom prvý deň trvala pracovná cesta 10 hodín, druhý deň 24 hodín a tretí deň trvala 14 hodín. Na pracovnej ceste mu bolo v rámci ubytovania poskytnuté nasledovné stravovanie: 1 deň: večera, 2. deň: raňajky, obed, večera a 3. deň: raňajky a obed. Zamestnanec má nasledovný nárok na stravné:

- 1. deň: pracovná cesta trvala 10 hodín, nárok na stravné je 5,10 eur, ale z dôvodu poskytnutej večere sa nárok kráti o 35 % z ceny stravného pásma nad 18 hodín (11,60 eur), t. j. za prvý deň má nárok na stravné vo výške $5,10 - (11,60 \times 0,35) = 1,04$ eur.*
- 2. deň: pracovná cesta trvala 24 hodín, nárok na stravné je 11,60 eur, ale z dôvodu poskytnutých raňajok, obeda a aj večere sa mu stravné kumulatívne kráti o 100 %, čiže za tento deň nemá nárok na stravné.*
- 3. deň: pracovná cesta trvala 14 hodín, nárok na stravné je 7,60 eur, ale z dôvodu poskytnutých raňajok a obeda sa nárok kráti o 25 % za raňajky a 40 % za obed, čiže spolu*

o 65 % z 11,60, t. j. za tretí deň má nárok na stravné vo výške $7,60 - (11,60 \times 0,65) = 0,06$ eur.

Spolu má zamestnanec nárok na stravné za trojdňovú pracovnú cestu vo výške 1,1 eur.

Príklad: Zamestnanec bol vyslaný na 2 – dňové školenie, pričom prvý deň začala pracovná cesta o 9,00 a druhý deň skončila o 16,00. Zamestnanec bol ubytovaný v hoteli, kde nemal poskytnuté raňajky. Na pozvánke na školenie bolo deklarované, že súčasťou školenia bude malé občerstvenie.

Zamestnanec má nárok na stravné za 1. deň vo výške 7,60 eur (časové pásmo 12-18 hodín) a za 2. deň vo výške rovnako vo výške 7,60 eur (časové pásmo 12-18 hodín). Ku kráteniu stravného z dôvodu občerstvenia na školení nedôjde, pretože v tomto prípade nejde o riadne jedlo.

Zamestnancovi **stravné nepatrí:**

- po dobu prerušenia pracovnej cesty z dôvodu návštevy rodiny,
- po dobu dohodnutého prerušenia pracovnej cesty z dôvodu na strane zamestnanca.

Náhrada preukázaných potrebných vedľajších výdavkov

Zamestnancovi môžu na pracovnej ceste vzniknúť ďalšie očakávané/neočakávané výdavky, ktoré súvisia s jeho pracovnou cestou. Zákon o cestovných náhradách ich taxatívne neuvádza. Dôležité je, že zamestnanec takéto výdavky musí riadne preukázať, napr. pokladničným dokladom a nejde o výdavky osobného charakteru. Za potrebné vedľajšie výdavky možno považovať: poplatok za parkovanie, poplatok za diaľnicu, poplatok za garáž a pod. V žiadnom prípade sa nejedná napr. o platbu pokuty za prekročenie rýchlosti, platbu pokuty za nesprávne parkovanie, nákup jedla a nápojov, umytie motorového vozidla zamestnanca a pod.

Náhrada preukázaných cestovných výdavkov za cesty na návštevu rodiny zamestnanca

Podľa zákona o cestovných náhradách zamestnancovi náhrada preukázaných cestovných výdavkov za cesty na návštevu rodiny do miesta trvalého pobytu alebo medzi zamestnancom a zamestnávateľom vopred dohodnutého miesta pobytu rodiny na území Slovenskej republiky patrí, ak pracovná cesta trvala viac ako sedem po sebe nasledujúcich kalendárnych dní, a to každý týždeň ak nie je v kolektívnej zmluve, pracovnej zmluve alebo dohode dohodnutá náhrada za dlhší čas najviac za jeden mesiac.

Z časového hľadiska sa náhrada poskytuje jedenkrát týždenne, avšak možno dohodnúť poskytovanie náhrady za dlhšiu dobu (napr. 1 x za 10 dní, 1 x za 14 dní), najdlhšie však za 1 mesiac. Dlhšia doba môže byť dohodnutá v pracovných zmluvách (u každého zamestnanca môže byť táto doba iná), v kolektívnych zmluvách (v ktorej sa dohodne odborová organizácia so zamestnávateľom) alebo v inej písomnej dohode so zamestnancom.

Náhrada sa v zásade poskytuje do miesta pobytu rodiny - prechodný pobyt alebo trvalý pobyt, ale zamestnávateľ sa môže so zamestnancom dohodnúť na poskytovaní tejto náhrady aj do iného

miesta pobytu rodiny na území Slovenskej republiky, ktorá sa prechodne zdržiava na inom mieste, napr. počas dovolenky, prázdnin a pod.

Iné náhrady a vyššie náhrady

Zamestnávateľ (ak sa nejde o rozpočtovú organizáciu, príspevkovú organizáciu, okrem tej, u ktorej objem výdavkov na mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania je vyšší ako príspevok zriaďovateľa, obec a vyšší územný celok, okrem tých, kde sú zamestnanci odmeňovaní podľa Zákonníka práce) sa **môže rozhodnúť**, že zamestnancom bude poskytovať **iné náhrady** súvisiace s pracovnou cestou, s dočasným pridelením, s vyslaním do štátu Európskej únie, so vznikom pracovného pomeru, s výkonom práce v zahraničí a s cestou v súvislosti s mimoriadnym výkonom práce mimo rozvrhu pracovných zmien napr. náhrada za stratu času, odlučné a pod., prípadne že bude zamestnancom poskytovať **vyššie náhrady**, napr. vyššie stravné, vyššie náhrady za použitie motorového vozidla a pod., ako ustanovuje zákon o cestovných náhradách.

Takéto rozhodnutie je potrebné ukotviť napríklad v kolektívnej zmluve, pracovnej zmluve alebo vo vnútornom predpise.

Komplexný príklad: Zamestnanec bol vyslaný na dvojdnovú pracovnú cestu do Popradu. Pracovná cesta začala prvý deň o 8,00 hod. a skončila druhý deň o 17,00 hod. Po dohode so zamestnávateľom použil súkromné motorové vozidlo. Zamestnanec prejazdil 690 km, všetky kilometre mimo mesta. Vozidlo má v technickom preukaze uvedenú spotrebu podľa normy STM, a to 9,9 l/100 km. Zamestnanec preukázal cenu pohonnej hmoty v deň nástupu na pracovnú cestu pokladničným dokladom, kde bola uvedená cena 1,64 eur/l.

Zamestnanec mal rezervovaný hotel v cene 50 eur/noc vrátane raňajok. Po skončení pracovnej cesty predložil doklady o úhrade diaľnice vo výške 10 eur a úhrady za parkovanie vo výške 5 eur a pokuta za prekročenie rýchlosti vo výške 40 eur a umytie automobilu vo výške 8 eur.

Zamestnancovi na základe týchto údajov vzniká nárok na úhradu cestovných náhrad v nasledovnej výške:

- a) Základná náhrada za každý kilometer cesty: $690 \times 0,193 = 133,17$ eur
- b) Spotreba pohonných hmôt: $(690 \times 9,9)/100 \times 1,64 = 112,03$ eur
- c) Ubytovanie: 50 eur
- d) Stravné: 1. deň: 16 hodín, t. j. stravné vo výške 7,60 eur, 2. deň: 17 hodín, t. j. stravné vo výške 7,60 eur, ale z dôvodu poskytnutých raňajok sa kráti o 25 % z 11,60, t. j. $7,60 - (11,60 \times 0,25) = 4,70$ eur.
- e) Vedľajšie výdavky (uznateľné): úhrada diaľnice 10 eur a úhrada parkovania 5 eur.

Spolu nárok zamestnanca na úhradu cestovných náhrad:

$133,17 + 112,03 + 50 + 7,60 + 4,70 + 10 + 5 = 322,50$ eur.

Zoznam použitej literatúry:

- [1] Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov
- [2] Zákon č. 593/2003 Z. z. Zákon o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
- [3] Opatrenie MPSVaR č. 143/2019 Z. z. o sumách základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách
- [4] Opatrenie MPSVaR č. 176/2019 Z. z. o sumách stravného

Kontakt: Zuzana Juhászová, doc., Ing., PhD.

Katedra účtovníctva a audítorstva, Fakulta hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity v Bratislave; e-mail: zuzana.juhaszova@euba.sk

Kontakt: Petra Krišková, Ing., PhD.

Katedra účtovníctva a audítorstva, Fakulta hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity v Bratislave; e-mail: petra.kriskova@euba.sk

RIADENIE VÝSLEDKOV HOSPODÁRENIA A ASYMETRIA V ICH DISTRIBÚCII V SLOVENSKÝCH PODMIENKACH

Ing. Zuzana Kubaščíková, PhD.

PodĎakovanie: Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-16-0602

Abstrakt: Politika podniku uplatňovaná počas účtovného obdobia a pri zostavovaní účtovnej závierky môže významne ovplyvniť obsah, štruktúru a vypovedaciu schopnosť (informačnú funkciu) účtovnej závierky. Takáto politika účtovnej jednotky má dva možné základné ciele - ovplyvnenie externých používateľov informácií z účtovnej závierky pri ich rozhodovaní (týka sa účtovných zásad) alebo optimalizáciu dane z príjmu (súvisí s daňovou politikou). V tomto príspevku sú výsledky testu, či existuje významný podiel vysokých strát pri prechode zo zisku v jednom roku na stratu v druhom roku a či sa spoločnosti v danom sektore snažia udržať návratnosť investícií na priemernej úrovni daného sektoru a ak dôjde k strate, spoločnosti preferujú vykázanie straty v čo najvyššej výške. Viacerí autori vo svojich analýzach zistili, že takéto praktiky sú uplatňované u veľkého množstva podnikov. Na základe vykonanej analýzy bolo zistené, že v slovenskom prostredí je toto tvrdenie platné pre približne 60% spoločností a podniky riadia svoje výsledky tak, aby sa vyhli nízkym stratám a nízkym ziskom. Výsledky potvrdzujú významné

anomálie. Na riadenie ziskov používajú podniky rôzne techniky. Jedným z často využívaných prostriedkov je vytváranie a rozpúšťanie rezerv.

Kľúčové slová: účtovná závierka, riadenie zisku, návratnosť investícií

Podľa Medzinárodných štandardov pre finančné vykazovanie, „účtovná závierka predstavuje štruktúrovanú prezentáciu finančnej situácie a finančnej výkonnosti účtovnej jednotky“.

(Pakšiová, Janhuba 2012) Cieľom a všeobecným účelom účtovnej závierky je poskytnúť informácie širokému okruhu používateľov pri prijímaní ekonomických rozhodnutí. Účtovná závierka tiež zobrazuje výsledky rozhodnutí manažmentu a mieru zhodnotenia prostriedkov, ktoré sú mu zverené. (Kurnaz et al., 2010) Nepresnosti vyplývajúce z uplatnenie techník kreatívneho účtovníctva sú zamerané na nesprávnosti alebo zverejnenia v účtovných závierkach určené na zavádzanie používateľov účtovnej závierky. (Ondrušová, 2011)

Proces detekcie a analýzy riadenia výsledkov zahŕňa získavanie dôkazov, zostavovanie správ o zisteniach a pomoc pri odhaľovaní a prevencii riadenia výsledkov. Empirické štúdie poskytujú dôkazy o existencii techník riadenia výsledkov, ktoré je možné zistiť analýzou účtovných závierok. (Andrejovská, Banociová, 2013) Bankroty veľkých spoločností, ktoré boli v minulosti spojené v výrazným zlyhaním finančného výkazníctva naznačujú, že príčinou bolo najmä riadenie výsledkov. Mnoho autorov upozorňuje na vzostupný trend využívania týchto techník v posledných rokoch. Existuje veľa dôvodov, prečo sa používajú techniky riadenia výsledkov. Spoločnosti sa napríklad snažia získať čo najviac investorov; vytvárať ilúziu vyšších dividend (ak je zisk vysoký) alebo nadpriemerného zhodnotenia kapitálu (ak zvyšujú hodnotu majetku a / alebo zvyšujú zisk) a motív ďalších spoločností je zameraný na znižovanie daňového základu. (Parajka, 2015) Napriek objektívnej existencii týchto motívov nemusí nutne znamenať, že manažmenty zámerne zvolili bilančnú politiku, ktorá bude lepšie vyhovovať ich zámerom, na druhej strane je riziko takéhoto stavu podstatne vyššie. (Kontsyvaya et al., 2019) Kvôli týmto dôvodom je však vhodné sledovať ukazovatele možného skreslenia. Nedávne výskumy potvrdzujú, že veľké množstvo spoločností vykazuje výsledky, ktoré predstihujú i očakávania analytikov.

Lahr (2013) vo svojej práci zdokonalil metódy vyvinuté Bollenom a Poolom (2009) a Burgstahlerom a Dichevom (1997) a analyzoval príjmy amerických spoločností v období rokov 1976-2010. Údaje o výsledkoch použité v tejto štúdii preukázali nulovú diskontinuitu štandardizovaných výsledkov a ich zmien. Výsledky tejto štúdie poukazujú na veľký pokles averzie k stratám po roku 2003.

Predchádzajúce výskumy potvrdili (Cohen et al., 2008), že zavedenie Sarbanes-Oxley zákona spôsobilo pokles riadenia výsledkov. Na základe empirických dôkazov z Japonska (Enomoto a Yamaguchi, 2017) sa zistilo diskontinuita v distribúcii zmien výsledkov pred zavedením Sarbanes-Oxley zákona, podiel spoločností vykazujúcich znaky manipulácie a riadenia výsledkov sa po zavedení Sarbanes-Oxley zákona do praxe znížil.

Ďalšia štúdia analyzovala vzťah medzi úverovými rozpätiami podnikových dlhopisov a významnými varovaniami o riziku vo výročných správach čínskych spoločností. (Xi, Wang, Furong, 2019).

Niektoré štúdie používajú na detekciu riadenia výsledkov referenčné hodnoty. V publikácii Kent,

Rutledge (2017) použili rôzne prístupy na identifikáciu toho, či sú benchmarky výsledkov indikátorom riadenia výsledkov na austrálskom trhu a ich zistenia potvrdzujú a poskytujú dôkazy o manipulácii s výsledkami v oblasti malých pozitívnych benchmarkov. To však neposkytuje žiadne dôkazy o tom, že pozitívna referenčná hodnota zmeny výsledkov je znakom riadenia výsledkov.

Hansenova (2010) štúdia skúma, či spoločnosti s malými stratami a malými ziskami majú rozdielne úrovne uplatňovaného časového rozlíšenia. Spoločnosti tesne nad referenčnou hodnotou majú výraznejšie hodnoty časového rozlíšenia, čo môže byť znakom, že došlo k riadeniu výsledkov.

Ďalšia štúdia sa zameriava na malé a stredné podniky (Chiang al., 2011) a testovanie, či tieto spoločnosti vykonávajú riadenie výsledkov (analýza bola vykonaná na vzorke údajov z rokov 1997 až 2003). Táto štúdia potvrdila, že v spoločnostiach, ktoré reálne utrpeli malú stratu, boli výsledky zmanipulované na mierne zisky.

Christadoulou a Mc Leay (2009) diferencovali priemerné výsledky, čím obmedzili štandardizovaný rozsah na interval $(-1,1)$. Vo svojom príspevku argumentujú proti hypotéze distribúcie a namiesto toho očakávajú inherentnú asymetriu ziskov a strát. Dospeli k záveru, že v literatúre sa zvyčajne používajú nesprávne tvrdenia a že existuje viac pozorovaní malého zisku a menej pozorovaní malých strát, ako sa očakávalo.

Dechow, Richardson a Tuna (2003) analyzovali, či je zníženie výdavkov na vykazovanie malého zisku primeraným vysvetlením tvrdenia, že príliš málo spoločností vykazuje malé straty a príliš veľa spoločností vykazuje malé zisky. Na základe ich výsledkov môžeme konštatovať, že obe skupiny (spoločnosti s nízkym ziskom a spoločnosti s nízkou stratou) majú podobnú úroveň časového rozlíšenia a podobný podiel pozitívnych časových rozlíšení.

Simulácie Monte Carlo boli použité v štúdii Garroda, Pirkovica a Valentincica (2005) na vzorke 5 000 pozorovaní. Na základe výsledkov je hypotéza spojitosti distribučnej funkcie s výkyvmi vo výsledkoch podniku odmietnutá.

Štúdia, ktorú vypracovali Gore, Pope, Singh (2007), skúmala riadenie výsledkov pred a po vydaní FRS3 na veľkej vzorke britských spoločností a priniesla nové dôkazy o diskontinuitách v distribúcii vykázaných výsledkov. Potvrdili, že rozdelenie výnosov odráža neobvykle vysoké frekvencie malých ziskov a neobvykle nízke frekvencie malých strát pred a po diskrečnej akumulácii pracovného kapitálu.

Štúdia, ktorá analyzovala britské a francúzske spoločnosti (Halaoua, Hamdi, Mejri, 2016), zistila, že veľkosť spoločností a štruktúra správy a riadenia spoločností majú pozitívny vplyv na riadenie výsledkov. Riadenie výsledkov prevládalo v britských spoločnostiach.

Jacob a Jorgensen (2007) skúmali rozdelenie riadenia výsledkov v príjmoch za fiškálny rok agregáciou štvrtročných výnosov za ročné obdobia a ich porovnaním s výsledkami za fiškálny rok.

Jiang (2008) skúma, či prekonanie referenčných hodnôt výsledkov neznižuje náklady firmy na úvery a tiež skúma za akých podmienok. Štúdia identifikuje významnú výhodu prekonania referenčných hodnôt znižujúcich náklady na dlh a ukazuje, že dôležitosť prekonania rôznych výnosových referenčných hodnôt sa na dlhovom trhu líši od akciových trhov. Štúdia poskytuje prvé dôkazy o diskontinuálnom vzťahu medzi úverovými ratingmi a informáciami o príjmoch okolo referenčných hodnôt.

Cieľom tohto príspevku je preskúmať, či spoločnosti v Slovenskej republike používali metódy riadenia výsledkov analýzou svojich účtovných závierok za obdobie 2011 - 2018.

V súvislosti s napĺňaním cieľa práce bol postup nasledujúci:

- analyzovanie dostupných údajov,
- vytvorenie hypotézy,
- testovanie hypotézy.

Boli použité nástroje na preskúmanie existencie riadenia výsledkov a na analýzu údajov z účtovných závierok. Účelom preskúmania riadenia výsledkov je preukázanie alebo vyvrátenie nasledovných hypotéz:

H1: Existuje významný podiel spoločností, ktoré vykazujú vysoké straty pri prechode zo zisku v jednom roku na stratu v druhom roku.

H2: Spoločnosti v danom sektore sa snažia udržiavať návratnosť investícií na priemernej úrovni daného sektora.

Vzorka analyzovaných údajov obsahuje všetky údaje z účtovných závierok slovenských spoločností za roky 2009 až 2018 získané z databázy www.registeruz.sk.

Nasledujúca tabuľka zobrazuje spracovanie 208 228 účtovných závierok za účtovné obdobia 2017 a 2016. Na základe údajov v tabuľke je zrejmé, že podiel spoločností, ktoré vykazujú nízke straty alebo zisky je približne 20%. Z tohto počtu iba 30% spoločností vykázalo nízke straty alebo zisky aj v nasledujúcom roku.

Tabuľka č. 1. Počet spoločností s malými stratami alebo ziskami za roky 2016 a 2017

Odvetvie	Rok 2016	Rok 2017
Automobilový priemysel	30	11
Cestovný ruch a gastro	2336	844
Doprava a logistika	1423	474
Drevo a papier	415	143
Elektrotechnika	209	71
Energie a ťažba	99	47
Financie	1051	391
Hazard	30	11
Chémia a plasty	174	68
Informačné technológie	1892	663

Kovovýroba a hutníctvo	609	190
Maloobchod	4193	1686
Média, vydavateľstvá a kultúra	694	228
Nehnuteľnosti	2647	1070
Odevy a obuv	236	78
Poľnohospodárstvo a lesníctvo	825	357
Potravinárstvo	337	119
Právo, poradenstvo a účtovníctvo	4181	1657
Predaj a údržba vozidiel	651	222
Projektovanie a inžiniering	1157	397
Reklama	1035	390
Služby	3478	1383
Spracovanie odpadov	103	44
Sprostredkovanie	2289	1087
Stavebníctvo	4465	1415
Strojárstvo	274	99
Školstvo a vzdelávanie	596	195
Telekomunikácie	118	47
Veľkoobchod	3034	1339
Verejná správa	5	1
Výroba – ostatné	174	68
Vývoj a testovanie	535	183
Zdravotníctvo	960	276
Celkový súčet	40 256	15 254

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Takmer identické výsledky boli dosiahnuté z účtovnej závierky vo všetkých analyzovaných rokoch 2011-2018. V nasledujúcej tabuľke bola analyzovaná skutočnosť, či sa spoločnosti v danom sektore snažia udržať návratnosť investícií na priemernej úrovni daného sektora, a ak dôjde k strate, či spoločnosti nahlásia stratu v príslušnej výške. Táto hypotéza sa tiež potvrdila. Ako vidíme v nasledujúcej tabuľke (spracované sú v nej všetky výročné správy v Slovenskej republike za rok 2017). Návratnosť investícií (ROI - pomer vypočítaný ako podiel na zisku alebo strate a vlastnom imaní) všetkých spoločností so ziskom / stratou do 1 000, - eur sa blíži k celkovej návratnosti investícií v každom sektore (jedinou výnimkou je oblasť energetiky a ťažby, v tomto sektore však bolo k dispozícii iba niekoľko výročných správ, preto sme túto výnimku klasifikovali ako nevýznamnú).

Tabuľka č. 2: Návratnosť investícií v Slovenských spoločnostiach za rok 2017 v členení podľa odvetní

Odvetvie	Celkové ROI	ROI ziskových spoločností	ROI of stratových spoločností	ROI spoločnosti so ziskom/stratou do 1000 €	ROI spoločností so ziskom/stratou nad 1000 €
Automobilový priemysel	-0,37525777	0,108598177	- 1,205846817	-0,370269646	0,001400587
Cestovný ruch a gastro	-0,656311309	1,086114576	- 2,273794635	-0,559990647	-0,002732026
Doprava a logistika	-0,830568402	0,22130983	- 2,510400874	-0,762487609	0,061854421
Drevo a papier	-5,300367125	0,31451486	- 14,13598898	-5,287718596	0,001156814
Elektrotechnika	-0,10066377	0,206831971	- 0,863313188	-0,09915803	-0,010586288
Energie a ťažba	-0,552186546	0,097270494	- 1,736511742	-0,084809691	0,016026382
Financie	-0,444420808	0,285858987	- 1,662748219	-0,381269906	-0,003003843
Hazard	-0,06094136	0,182725101	- 0,614549196	-0,007187974	0,012941189
Chémia a plasty	0,793328043	1,934851217	- 0,849853113	0,852238517	-0,003829382

Informačné technológie	-0,36283445	0,377266786	- 2,080662906	-0,284298095	0,001429957
Kovovýroba a hutníctvo	-1,099148939	1,179888429	- 6,452200367	-1,024918131	-0,007063753
Maloobchod	-1,116619879	0,612107634	- 3,141723853	-0,94461214	0,006392856
Média, vydavateľstvá a kultúra	-0,315539489	0,327584494	- 1,549566741	-0,244724952	-0,004783408
Nehnuteľnosti	-1,873668828	1,867745767	- 6,473009368	-1,739214557	0,008967885
Odevy a obuv	-0,891829197	0,157069569	- 2,404697783	-0,819549663	-0,002782664
Poľnohospodárstvo a lesníctvo	-1,560926584	0,154036319	- 4,444137629	-1,347401188	-0,002882685
Potravinárstvo	3,10489448	9,052481871	- 2,646195794	3,306137608	0,01093003
Právo, poradenstvo a účtovníctvo	-0,509736747	0,462265201	- 2,359443736	-0,441432015	-0,014447351
Predaj a údržba vozidiel	-0,505709111	0,784491166	- 2,135425782	-0,226641112	0,009354213
Projektovanie a inžiniering	1,230061138	2,272342559	- 0,909420027	1,288711513	-0,008483868
Reklama	-0,600476423	0,384526875	-2,24916384	-0,581238223	-0,00342135
Služby	-0,660191508	0,278049729	- 2,029984469	-0,493762595	0,00144629
Spracovanie odpadov	-2,554671678	0,146327044	- 7,495087084	-2,435035087	-0,024595564
Sprostredkova nie	-1,451424711	0,416672283	- 3,788922649	-1,190726138	0,036689171
Stavebníctvo	-0,718814214	0,364473844	- 2,769384494	-0,678345628	-0,015708934

Strojárstvo	0,136674064	0,677987106	- 0,969427318	0,143413011	-0,023417082
Školstvo a vzdelávanie	-0,687410307	0,407557941	- 2,552628999	-0,600762085	-0,0300309
Telekomunikácie	-2,722164636	0,168602262	- 10,68987869	-2,693952179	0,00270708
Veľkoobchod	-13,8188935	0,519083059	-35,7734747	-13,59909894	0,013047735
Verejná správa	-0,025001824	0,105540562	- 0,158044391	-0,006621648	-0,009927062
Výroba - ostatné	3,159479667	6,636224617	- 0,910390267	3,232687869	-0,00404571
Vývoj a testovanie	-0,234063449	0,290424361	-1,24118381	-0,158408058	-0,005380419
Zdravotníctvo	-0,150130924	0,209663843	- 1,365683326	-0,080194302	-0,00590965
Celkový súčet	-1,77652013	0,70015064	- 5,783759656	-1,659617753	0,001929269

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Takmer identické výsledky boli dosiahnuté z účtovnej závierky vo všetkých analyzovaných rokoch 2011-2018. Zistili sme významné trendy v ziskoch aj stratách, vyššiu frekvenciu malých strát a zisky, ktoré každý rok dosahujú priemer v sektore návratnosti investícií. A zistili sme významný trend a to, striedanie malých ziskov a strát s vysokými, takže keď spoločnosti nahlásia stratu, vykážu ju vo významnej výške - každý rok je toto tvrdenie zistené u približne 60% spoločnosti v Slovenskej republike.

Jednou z hlavných výziev pri identifikácii asymetrie výsledkov je, že existencia ukazovateľov skreslenia výsledkov nemusí vždy nevyhnutne naznačovať výskyt manipulácie (zámerné chyby), je však potrebné ďalšie preskúmanie týchto anomálií. Je obzvlášť dôležité mať na pamäti, že manažment môže mať prirodzenú afinitu k rizikovejším alebo menej riskantným riešeniam. Náš príspevok potvrdzuje obe hypotézy, t. j. existuje významný podiel spoločností, ktoré vykazujú vysoké straty pri prechode zo zisku v jednom roku na stratu v druhom roku - okolo 60%, čo sa potvrdilo v každom období od roku 2011 do roku 2018. Potvrdila sa aj ďalšia hypotéza - v danom sektore existujú spoločnosti, ktoré sa snažia udržať ROI na priemernej úrovni daného sektora.

Zoznam použitej literatúry:

- Andrejovska, A., Banociová, A. (2013) Payment discipline in business environment. In. International conference on Emerging Markets Queries in Finance and Business. Procedia Economics and Finance. vol. 15, pp. 1217-1224.
- Bollen, N. P. B., Pool, V. K. (2009) Do hedge fund managers misreport returns? Evidence from the pooled distribution. *Journal of Finance*, 64(5), pp. 2257-2288.
- Burgstahler, D., Dichev, I. (1997) Earnings management to avoid earnings decreases and losses. *Journal of Accounting and Economics*, 24(1), pp. 99-126.
- Chiang, S., Huang, L., Hsiao, H. (2011) Study of earnings management and audit quality. In. African Journal of Business Management, vol 5(7), pp. 2686-2699.
- Christodoulou, D., McLeay, S. (2009) Bounded variation and the asymmetric distribution of scaled earnings. In. Accounting and Business Research, vol. 39, no. 4, pp. 347-372.
- Cohen, D. A., Dey, A., Lys, T. Z. (2008) Real and Accrual-based Earnings Management in the Pre- and Post-Sarbanes Oxley Periods, *The Accounting Review* 82 (May), pp. 757-787.
- Dechow, P. M., Richardson, S. A., Tuna, Í. (2003) Why are Earnings Kinky? An Examination of the Earnings Management Explanation. In. Review of Accounting Studies. Vol. 8, pp. 355-384.
- Enomoto, M., Yamaguchi, T. (2016) Discontinuities in earnings and earnings change distributions after J-SOX implementation: Empirical evidence from Japan. In. J. Account. Public Policy. Vol. 36, pp. 82-98.
- Gao, X., Wang, X., Tian, F. (2019) Do significant risk warnings in annual reports increase corporate Bond Credit spreads? Evidence from China. In. China Journal of Accounting Research. vol. 12, pp. 191-208.
- Garrod, N., Pirkovic, S. R., Valentincic, A. (2005) Testing for discontinuity or type of distribution. In. Mathematics and Computers in Simulation. Vol. 71, pp. 9-15.
- Gore, P., Pope, P. F., Singh, A. K. (2007) Earnings management and the distribution of earnings relative to targets: UK evidence. In. Accounting and Business Research. vol. 37, no. 2, pp. 123-150.
- Halaoua, S., Hamdi, B., Mejri, T. (2017) Earnings management to exceed thresholds in continental and Anglo-Saxon accounting models: The British and French cases. In. Research on International Business and Finance. Vol. 39, pp. 513-529.
- Hansen, J. C. (2010) The effect of alternative goals in earnings management studies: An earnings benchmark examination. In. J. Account. Public Policy. Vol. 29, pp. 459-480.
- Jacob, J., Jorgensen, B. N. (2007) Earnings management and accounting income aggregation. In. Journal of Accounting and Economics. Vol. 43, pp. 369-390.
- Jiang, J. (2008) Beating Earnings Benchmarks and the Cost of Debt. In. The accounting review. Vol. 83, no. 2, pp. 377-416.

Kent, R. Routledge, J. (2017) Use of benchmarks in predicting earnings management? In. Accounting and Finance. Vol. 57, 239-260.

Kontsyvaya, S., Alborov, R. Kontsevaya, S., Smutka, L., Makunina, I., Turebekova, B. (2019) Accounting and Analysis of Biological Asset Transformation Results in Agricultural Companies of the Russian Federation. Conference Hradec Economic Days, Volume 10(1), pp. 336-343.

Kurnaz N., Dalkilic N., Zeytinoglu E. (2010). Assessment of Financial Structures of Insurance Companies in Crisis Environment. 5 th International Symposium Restructuring the Economy After the Global Crisis, 653-662.

Lahr, H. (2014) An improved Test for Earnings Management Using Kernel Density Estimation. In. European Accounting Review. Vol. 23, no. 4, pp. 559-591.

Ondrušová, L. (2011) Management decisions leading to ownership transactions. Strategic management: international journal of strategic management and decision support systems in strategic management, vol. 16, no. 3, pp. 18-22.

Pakšiová, R., Janhuba, M. (2012) Teória účtovníctva v kontexte svetového vývoja. Bratislava: Iura Edition.

Parajka, B. (2015) Are information needs of financial entities served by financial statements in the Slovak Republic. Financial management of firms and financial institutions, pp. 950-957.

Xi, G., Wang, X., Furong, T. (2019) Do significant risk warnings in annual reports increase corporate bond credit spreads? Evidence from China. *China Journal of Accounting Research*. Vol 12, no. 2.

Kontakt: Zuzana Kubaščíková, Ing., PhD.

Katedra účtovníctva a audítorstva, Fakulta hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity
v Bratislave; e-mail: zuzana.kubascikova@euba.sk

PREDPOKLADY A POŽIADAVKY PRE POUŽITIE IFRS ÚČTOVNÝMI JEDNOTKAMI V SR A ZABEZPEČENIE KOMPARABILITY INFORMÁCIÍ V ÚČTOVNÝCH ZÁVIERKACH

Ing. Daša Mokošová, PhD.

PodĎakovanie: Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-16-0602.

Abstrakt

Vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie v čase platnosti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 o uplatňovaní medzinárodných účtovných noriem sa zabezpečilo a zároveň urýchlilo prijatie Medzinárodných štandardov pre finančné vykazovanie aj do národnej úpravy účtovníctva SR. Podľa tohto nariadenia sa prvé konsolidované účtovné závierky spoločností s verejne obchodovanými cennými papiermi predkladali v súlade s týmto nariadením za rok 2005, pričom členské štáty mali možnosť odložiť účinnosť použitia Medzinárodných štandardov pre finančné vykazovanie pre vybrané účtovné jednotky až pre vykazovanie účtovného obdobia začínajúceho januárom alebo neskôr v roku 2007. Európska komisia týmto nariadením sledovala záujem harmonizácie finančných informácií účtovnými jednotkami, aby sa cez vysoký stupeň transparentnosti a porovnateľnosti účtovných závierok zabezpečilo účinné fungovanie kapitálového trhu Európskej únie a vnútorného trhu. Všetky účtovné jednotky, ktoré používajú Medzinárodné štandardy pre finančné vykazovanie pre zostavenie a prezentáciu svojich účtovných závierok však majú viacero povinností, ktoré vyplývajú zo skutočnosti, že aj napriek používaniu nadnárodnej úpravy účtovníctva, stále podliehajú národnej úprave účtovníctva a každý členský štát má zavedený súbor požiadaviek, ktorý musí byť účtovnými jednotkami dodržiavaný, či už z dôvodu overenia finančných výsledkov alebo pre účel zdaňovania daňou z príjmov. Okrem týchto skutočností musia vykazujúce účtovné jednotky sledovať aj nariadenia, ktorými sa implementujú zmeny v Medzinárodných štandardoch pre finančné vykazovanie do práva Európskej únie.

Kľúčové slová: EÚ, IASB, IFRS, SR, finančná informácia, nefinančná informácia, účtovná závierka

Pripojením sa Slovenskej republiky k ostatným členským štátom Európskej únie v máji 2004 sa prehĺbil proces harmonizácie slovenskej účtovnej legislatívy. Tým, že Slovenská republika musela do svojej právnej úpravy prijať príslušné smernice, nariadenia, rozhodnutia a usmernenia vydané v rámci Európskej únie, táto požiadavka sa v časti účtovníctva prejavila predovšetkým v zákone č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“). Zákon o účtovníctve bol pre oblasť Medzinárodných štandardov pre finančné vykazovanie novelizovaný v súlade s prijatým nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 o uplatňovaní medzinárodných účtovných noriem. Práve v zákone o účtovníctve je uvedený základný predpoklad pre použitie Medzinárodných štandardov pre finančné vykazovanie (angl. International Financial Reporting Standards, ďalej len skratka „IFRS“), ktoré označuje pojmom „osobitné predpisy“ a to pre vybrané účtovné jednotky. V zákone o účtovníctve je ich vymedzeniu venovaný § 17a.

Ak je účtovná jednotka bankou, správcovskou spoločnosťou, poisťovňou, zaistovňou, Slovenskou kanceláriou poisťovateľov, dôchodkovou správcovskou spoločnosťou, doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou, Burzou cenných papierov, Železnicami Slovenskej republiky, pobočkou zahraničnej banky, pobočkou zahraničnej správcovskej spoločností, pobočkou poisťovne z iného členského štátu, pobočkou zahraničnej poisťovne, pobočkou zaistovne z iného členského štátu alebo pobočkou zahraničnej zaistovne, potom musí svoju individuálnu účtovnú závierku zostavovať v súlade s IFRS. Výnimku z kategórie poisťovní majú zdravotné poisťovne. IFRS používa aj Národná banka Slovenska a to pri vykazovaní účtovných transakcií, ktoré nie sú regulované Usmernením Európskej Centrálnnej Banky. Vedenie účtovníctva a zostavenie individuálnej účtovnej závierky Národnou bankou Slovenska je upravené v § 17b zákona o účtovníctve.

Ďalšou skupinou účtovných jednotiek sú obchodné spoločnosti, ktoré po splnení minimálne dvoch veľkostných kritérií počas najmenej dvoch po sebe idúcich účtovných období, tiež plnia predpoklad pre použitie IFRS. Veľkostné kritériá sú vymedzené v odseku 2 § 17a a sú limitované prekročením hodnôt celkovej sumy majetku, čistého obratu alebo priemerného prepočítaného počtu zamestnancov. Pričom celková suma majetku uvedená v súvahe má presiahnuť 170 000 000 eur. Ide o neupravenú hodnotu majetku o odpisy a opravné položky. Pre čistý obrat je stanovený rovnaký limit a to 170 000 000 eur, pričom táto položka sa overuje z výkazu ziskov a strát. Čistý obrat sa nachádza v prvej riadkovej položke výkazu ziskov a strát a ide o výnosy dosiahnuté z predaja výrobkov, tovarov, poskytnutých služieb a iné výnosy, ak sú predmetom činnosti účtovnej jednotky, po odpočítaní zliav. Pre naplnenie ostatnej veľkostnej požiadavky, priemerný

prepočítaný počet zamestnancov má presiahnuť 2 000 v jednotlivom období. Určenie veľkostných kritérií je v kompetencii členských štátov, takže nie každá rovnako veľká obchodná spoločnosť by v každom členskom štáte spĺňala predpoklad pre použitie IFRS.

Ak je účtovná jednotka jednou z nasledujúcich ako ich vymedzuje odsek 3 § 17a, tzn.:

- je emitentom cenných papierov v sledovanom účtovnom období a cenné papiere boli prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu, alebo
- ide o platobnú inštitúciu, inštitúciu elektronických peňazí, obchodníka s cennými papiermi alebo pobočku zahraničného obchodníka s cennými papiermi a nie je súčasne bankou, pobočkou zahraničnej banky, správcovskou spoločnosťou alebo pobočkou správcovskej spoločnosti, alebo
- ide o nástupnícku účtovnú jednotku, ak zanikajúca účtovná jednotka alebo nástupnícka účtovná jednotka pred rozhodným dňom zostavovala individuálnu účtovnú závierku podľa IFRS, alebo
- je novovzniknutou dcérskou účtovnou jednotkou a ku dňu, ku ktorému zostavuje prvú individuálnu účtovnú závierku, spĺňa podmienky veľkostných kritérií pre aplikáciu IFRS a zároveň jej materská účtovná jednotka, ktorá podlieha právu niektorého členského štátu Európskej únie, zostavuje individuálnu účtovnú závierku podľa IFRS, alebo
- je európskou spoločnosťou so sídlom na území Slovenskej republiky, európskym družstvom so sídlom na území Slovenskej republiky alebo je európskym zoskupením hospodárskych záujmov so sídlom na území Slovenskej republiky, ak pred premiestnením sídla na územie Slovenskej republiky zostavovali individuálnu účtovnú závierku podľa IFRS,

tak tieto majú možnosť rozhodnúť sa medzi používaním IFRS alebo pre uplatňovanie slovenskej úpravy účtovníctva pri zostavovaní svojej individuálnej účtovnej závierky. V tomto prípade predpoklad je splnený, ak sa účtovná jednotka rozhodne pre používanie IFRS.

Okrem všetkých vymedzených predpokladov pre používanie IFRS sa účtovné jednotky môžu rozhodnúť pre ich použitie aj na báze dobrovoľnosti. Vo všetkých prípadoch však platí, že po prvom použití IFRS pre zostavenie a prezentáciu individuálnej účtovnej závierky, účtovné jednotky už tak musia pokračovať vo vykazovaní počas celej doby svojej existencie.

V prvom rade bolo nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 o uplatňovaní medzinárodných účtovných noriem požadované zostavovanie konsolidovaných účtovných závierok v súlade s IFRS. Táto požiadavka bola prevzatá do zákona o účtovníctve tak, že podľa slovenských kritérií sa určí, kto má povinnosť alebo oslobodenie od zostavenia konsolidovanej účtovnej závierky. Povinnosť zostavenia konsolidovanej účtovnej závierky má materská účtovná jednotka, ktorá podľa zákona o účtovníctve môže byť obchodnou spoločnosťou, štátnym podnikom, družstvom alebo účtovnou jednotkou verejnej správy a má rozhodujúci vplyv v inej účtovnej jednotke, ktorá je obchodnou spoločnosťou, pričom rozhodujúci vplyv je preukázateľný nasledujúcim spôsobom:

- materská účtovná jednotka má väčšinu hlasovacích práv v účtovnej jednotke, alebo
- materská účtovná jednotka má právo vymenúvať alebo odvolávať väčšinu členov štatutárneho orgánu alebo dozorného orgánu účtovnej jednotky a súčasne je jej spoločníkom alebo akcionárom, alebo
- materská účtovná jednotka má právo vykonávať rozhodujúci vplyv v inej účtovnej jednotke, ktorej je spoločníkom alebo akcionárom na základe dohody uzavretej s touto účtovnou jednotkou alebo na základe spoločenskej zmluvy alebo stanov tejto účtovnej jednotky, ak to umožňuje právo štátu, ktorým sa riadi táto účtovná jednotka, alebo
- materská účtovná jednotka je spoločníkom alebo akcionárom účtovnej jednotky a väčšina členov štatutárneho orgánu alebo dozorného orgánu účtovnej jednotky vykonávajúci svoju funkciu v priebehu účtovného obdobia a v bezprostredne predchádzajúcom období a až do zostavenia konsolidovanej účtovnej závierky bola vymenovaná výlučne prostredníctvom výkonu hlasovacích práv spoločníka alebo akcionára, alebo
- materská účtovná jednotka je spoločníkom alebo akcionárom a na základe dohody s inými jej spoločníkmi alebo akcionármi má väčšinu hlasovacích práv.

Ak je splnený predpoklad povinnosti zostavenia konsolidovanej účtovnej závierky, až potom sa používajú metódy a zásady IFRS. Definíciu materskej účtovnej jednotky je však potrebné skombinovať s ostatnými odsekmi §22 zákona o účtovníctve.

V prípade, že účtovná jednotka je jednou z uvedených spoločností, ktorá musí aplikovať IFRS, alebo sa rozhodne dobrovoľne pre ich použitie pri zostavovaní a prezentovaní individuálnej účtovnej závierky príp. splnila predpoklady pre zostavenie konsolidovanej účtovnej závierky,

potom musí splniť ďalšie požiadavky, ktorých naplneniu by za okolnosti používania len slovenskej úpravy účtovníctva nepodliehala.

Ako prvé musia tieto účtovné jednotky zostaviť výročnú správu. Výnimku z tejto požiadavky majú pobočky zahraničného obchodníka s cennými papiermi, pobočky zahraničnej banky, pobočky zahraničnej správcovskej spoločnosti, pobočky poisťovne z iného členského štátu, pobočky zahraničnej poisťovne, pobočky zaistovne z iného členského štátu a pobočky zahraničnej zaistovne. Dodatočné informácie sú požadované od emitentov cenných papierov, ktoré boli prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu a to v samostatnej časti výročnej správy pod názvom Vyhlásenie o správe a riadení.

Účtovné jednotky, ktoré používajú IFRS môžu byť súčasne aj subjektmi verejného záujmu, ak nastane tento prienik, potom výročná správa musí obsahovať aj nefinančné informácie o vývoji, konaní, pozícii a o vplyve činnosti účtovnej jednotky na environmentálnu, sociálnu a zamestnaneckú oblasť, informáciu o dodržiavaní ľudských práv a informáciu o boji proti korupcii a úplatkárstvu, ak priemerný prepočítaný počet zamestnancov za účtovné obdobie prekročil 500 zamestnancov. Táto povinnosť sa nevzťahuje na Národnú banku Slovenska a dcérsku účtovnú jednotku, ak sú informácie o nej a všetkých jej dcérskych účtovných jednotkách zahrnuté vo výročnej správe alebo v obdobnej správe materskej účtovnej jednotky. Podľa zákona o účtovníctve odseku 9 § 20 sa pre nefinančné informácie odporúča uviesť:

- a) stručný opis obchodného modelu,
- b) opis a výsledky používania politiky, ktorú účtovná jednotka uplatňuje v oblasti spoločenskej zodpovednosti vrátane uplatňovaných postupov náležitej starostlivosti,
- c) opis hlavných rizík vplyvu účtovnej jednotky na oblasť spoločenskej zodpovednosti vyplývajúceho z činnosti účtovnej jednotky, ktorý by mohol mať nepriaznivé dôsledky, a ak je to primerané aj opis obchodných vzťahov, produktov alebo služieb, ktoré účtovná jednotka poskytuje a opis spôsobu, akým účtovná jednotka tieto riziká riadi,
- d) významné nefinančné informácie o činnosti účtovnej jednotky podľa jednotlivých činností,
- e) odkaz na informácie o sumách vykázaných v účtovnej závierke a vysvetlenie týchto súm z hľadiska vplyvov na oblasť spoločenskej zodpovednosti, ak je to vhodné.

V podstate ide o opis spoločenskej zodpovednosti a keďže ide o nefinančné informácie, môže účtovná jednotka pri ich zverejňovaní vychádzať aj z rámca Európskej únie alebo z iného

medzinárodného rámca, ktorý upravuje vykazovanie nefinančných informácií, ale musí ho uviesť vo výročnej správe. Vybrané informácie o spoločenskej zodpovednosti na konkrétnych príkladoch sú prezentované Obrázkom 1 a 2.

Obrázok 1: Vybraná časť o spoločenskej zodpovednosti (U. S. Steel Košice, s.r.o.)

Zdroj: Výročná správa 2018 U. S. Steel Košice, s.r.o.

V tomto prípade účtovná jednotka môže použiť napr. Smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2014/95/EÚ z 22. októbra 2014, ktorou sa mení smernica 2013/34/EÚ, pokiaľ ide o zverejňovanie nefinančných informácií a informácií týkajúcich sa rozmanitosti niektorými veľkými podnikmi a skupinami alebo príručky iniciatív pre integrované vykazovanie ako je IIRC alebo GRI. Zároveň uvedenie týchto informácií substituuje požiadavku pre uvedenie nefinančných informácií o vplyve činnosti účtovnej jednotky na životné prostredie a zamestnanosť. Ak účtovná jednotka neuvedie informácie týkajúce sa spoločenskej zodpovednosti, musí rovnako zverejniť dôvod ich nezverejnenia.

Obrázok 2: Vybraná časť o spoločenskej zodpovednosti (Slovnaft, a.s.)

SPOLOČENSKÁ ZODPOVEDNOSŤ A VEREJNO- PROSPEŠNÉ AKTIVITY

KLÚČOVÉ VÝSLEDKY / NAJVÁCŠIE ÚSPECHY

- najvyššia slovenská pohárová súťaž vo futbale nesie názov SLOVNAFT CUP počas 12 ročníkov grantového programu Zelené oázy bolo v spolupráci s nadáciou Ekopolis podporených a realizovaných 278 environmentálnych projektov po celom Slovensku prostredníctvom grantového programu Talenty Novej Európy už jedenásť rokov Slovnaft podporuje výrazné mladé talenty v oblasti vedy, umenia a športu
- mimoriadny nárast objemu vyzbieraného kuchynského oleja z domácností v rámci projektu Aj kvapka oleja sa ráta

Pre SLOVNAFT, a.s., je spoločenská zodpovednosť neoddeliteľnou súčasťou podnikania. Spoločnosť berie ohľad na svet okolo seba a snaží sa vytvárať podmienky pre lepšiu budúcnosť. Aj preto sa systematicky a ciele zameriava predovšetkým na podporu detí a mládeže, ich vzdelania a zdravia, podporu vedy, kultúry a športu a ochram životného prostredia. Spolupracuje a buduje vzťahy s miestnymi komunitami a mimovládnyimi organizáciami.

V roku 2018 spoločnosť priamo podporila množstvo verejnosprospešných a humanitárnych projektov, mimovládnych organizácií, inštitúcií, odborných, kultúrnych a športových podujatí. Prostredníctvom finančných a nefinančných darov spoločnosť prerazila takmer 850-tisíc eur.

PODPORA MLADÝCH TALENTOV

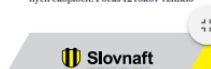
V roku 2018 Slovnaft v spolupráci so Stredoeurópskou nadáciou uzatvoril ďalší ročník programu Talenty Novej Európy. Od roku 2007 spoločnosť podporila

tento program celkovou sumou takmer 720-tisíc eur a prispela tak na naruž talentu 811 výnimočne nadaným deťom. Mnohé z týchto talentov úspešne reprezentujú Slovensko na medzinárodných fórach, súťažiach, sympóziách či vystúpeniach. V roku 2018 Slovnaft v rámci programu podporil 54 nadaných detí sumou takmer 70-tisíc eur.

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Ochrana životného prostredia patrí k prioritám Skupiny SLOVNAFT. Dôkazom sú špičkové technológie a monitorovacie systémy, do ktorých Slovnaft investoval, a tiež prístup k vytváraniu nových hodnôt a využívaniu obnoviteľných zdrojov.

V roku 2018 bol v spolupráci s Nadáciou Ekopolis úspešne realizovaný 12. ročník environmentálneho grantového programu Zelené oázy. Na Slovensku tak aj vďaka zameraným dobrovoľníkom a iniciatívnym združeniam pribudlo 31 unikátnych ekoploch. Počas 12 rokov vzniklo

Zdroj: Výročná správa 2018 Slovnaft, a.s.

Ďalšou kategóriou nefinančných informácií je opis politiky rozmanitosti, ktorú musia zverejniť účtovné jednotky, ktoré emitovali akcie a tieto boli prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu ktoréhokoľvek členského štátu, ak ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, splnili aspoň dve z nasledujúcich kritérií:

- celková suma majetku presiahla 20 000 000 eur, pričom sumou majetku na tento účel sa rozumie suma zistená zo súvahy v ocenení upravenom o odpisy a opravné položky,
- čistý obrat presiahol 40 000 000 eur,
- priemerný prepočítaný počet zamestnancov presiahol 250.

Opis politiky rozmanitosti obsahuje informácie o:

- veku, pohlaví, vzdelaní a profesijných skúsenostiach členov vo svojich správnych orgánoch, riadiacich orgánoch a dozorných orgánoch,
- cieľoch politiky rozmanitosti,
- spôsobe, akým sa vykonáva, a
- dosiahnutých výsledkoch vo vykazovanom období.

Uvedenie dôvodu nezverejnenia platí aj pre opis politiky rozmanitosti.

Okrem zostavenia účtovnej závierky podľa IFRS platných v EÚ a výročnej správy, musia účtovné jednotky zostaviť a predložiť výkaz vybraných údajov z účtovnej závierky. Výkaz vybraných údajov má svoje opodstatnenie, keďže štruktúra položiek jednotlivých súčastí účtovnej závierky zostavenej podľa IFRS nie je stanovená a teda účtovná jednotka ju zostavuje podľa navrhovaných

položiek v IAS 1 *Prezentácia účtovnej závierky*. Výkaz vybraných údajov z individuálnej účtovnej závierky zostavenej podľa IFRS platných v EÚ u podnikateľov obsahuje prehľad vybraných finančných informácií o štruktúre majetku, vlastného imania a záväzkov, pohľadávok po lehote splatnosti, záväzkov po lehote splatnosti, o vybraných nákladoch a výnosoch a komplexnom výsledku, o dani z príjmov, o počte zamestnancov a prehľad prírastkov dlhodobého majetku. Rozsah, spôsob, miesto a termíny ukladania výkazu vybraných údajov z účtovnej závierky určuje Ministerstvo financií Slovenskej republiky v príslušnom opatrení, ktoré sa vydáva v Zbierke zákonov Slovenskej republiky. Ministerstvo financií Slovenskej republiky ustanovilo rozsah, spôsob, miesto a termíny ukladania tohto výkazu niekoľkými samostatnými opatreniami podľa typu účtovnej jednotky a aj podľa toho, či ide o údaje z individuálnej alebo konsolidovanej účtovnej závierky. Opatrenia k individuálnej účtovnej závierke sú samostatne určené pre:

- podnikateľov (opatrenie MFSR č. MF/25926/2011-74);
- poisťovne, pobočky zahraničnej poisťovne, zaistovne, pobočky zahraničnej zaistovne, Slovenskú kanceláriu poisťovateľov a Exportno-importnú banku Slovenskej republiky (opatrenie MFSR č. MF/ 25918/2011-74);
- banky, pobočky zahraničných bánk, správcovské spoločnosti, pobočky zahraničných správcovských spoločností, dôchodkové správcovské spoločnosti, doplnkové dôchodkové spoločnosti, obchodníkov s cennými papiermi, pobočky zahraničných obchodníkov s cennými papiermi, Burzu cenných papierov a platobné inštitúcie (opatrenie MFSR č. MF/26131/2011-74).

Výkaz vybraných údajov sa zostavuje aj z konsolidovanej účtovnej závierky. Opatrenia, ktoré upravujú jeho rozsah, spôsob, miesto a termíny ukladania sú určené pre účtovné jednotky, ktorými sú:

- poisťovne a zaistovne (opatrenie MFSR č. MF/25919/2011-74),
- podnikatelia (opatrenie MFSR č. MF/25928/2011-74);
- banky, správcovské spoločnosti, dôchodkové správcovské spoločnosti, doplnkové dôchodkové spoločnosti, obchodníci s cennými papiermi, Burza cenných papierov a platobné inštitúcie (Opatrenie MFSR č. MF/26133/2011-74).

V tejto súvislosti boli Ministerstvom financií Slovenskej republiky 20. novembra 2019 vydané dve opatrenia, ktoré ustanovujú podmienky pre ukladanie výkazu vybraných údajov a obe nadobudli účinnosť 31. decembra 2019:

- Opatrenie č. MF/015223/2019-74, ktorým sa mení opatrenie MFSR z 15. decembra 2011 č. MF/26133/2011-74, ktorým sa ustanovuje rozsah, spôsob, miesto a termíny ukladania výkazu vybraných údajov z konsolidovanej účtovnej závierky pre účtovné jednotky, ktorými sú banky, správcovské spoločnosti, dôchodkové správcovské spoločnosti, doplnkové dôchodkové spoločnosti, obchodníci s cennými papiermi, Burza cenných papierov a platobné inštitúcie v znení neskorších predpisov, a
- Opatrenie MF/015222/2019-74, ktorým sa mení opatrenie MFSR z 15. decembra 2011 č. MF/26131/2011-74, ktorým sa ustanovuje rozsah, spôsob, miesto a termíny ukladania výkazu vybraných údajov z individuálnej účtovnej závierky zostavenej podľa Medzinárodných štandardov finančného vykazovania pre účtovné jednotky zostavujúce účtovné závierky podľa § 17a zákona, ktorými sú banky, pobočky zahraničných bánk, správcovské spoločnosti, pobočky zahraničných správcovských spoločností, dôchodkové správcovské spoločnosti, doplnkové dôchodkové spoločnosti, obchodníci s cennými papiermi, pobočky zahraničných obchodníkov s cennými papiermi, Burza cenných papierov a platobné inštitúcie v znení neskorších predpisov.

Ďalšia povinnosť sa týka uloženia výkazu vybraných údajov z konsolidovanej a individuálnej účtovnej závierky v registri. Elektronické uloženie riadnej individuálnej účtovnej závierky, mimoriadnej individuálnej účtovnej závierky a oznámenie o dátume schválenia účtovnej závierky musia zabezpečiť všetky účtovné jednotky okrem obchodných spoločností, ktoré splnili veľkostné kritériá pre zostavenie účtovnej závierky v súlade s IFRS prijatom EÚ.

Výnimka platí pre pobočky zahraničnej banky, pobočky zahraničnej správcovskej spoločnosti, pobočky poisťovne z iného členského štátu, pobočky zahraničnej poisťovne, pobočky zaistovne z iného členského štátu a pobočky zahraničnej zaistovne, ktoré nemusia zverejniť najmenej po dobu jedného roka na svojom webovom sídle informáciu o uložení individuálnej účtovnej závierky v registri; najmenej na jeden rok zverejní na svojom webovom sídle úplnú individuálnu účtovnú závierku v tom istom rozsahu a v tej istej lehote, ako sa ukladá v registri.

Samostatnou kategóriou v povinnostiach je vyčíslenie základu dane pre výpočet dane z príjmov. Pre všetky účtovné jednotky, ktoré zostavujú svoju individuálnu účtovnú závierku v súlade s IFRS platnými v EÚ, platí rovnako zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o dani z príjmov“). Zákon o dani z príjmov v §17 odseku 1 písm. c) navrhuje dve riešenia pre vyčíslenie základu dane alebo daňovej straty, keďže vo vykazovaní výnosov a nákladov môžu vznikať rozdiely v porovnaní so slovenskými postupmi účtovania v

sústave podvojného účtovníctva. Buď sa vychádza z výsledku hospodárenia, ktorý je vykázaný v individuálnej účtovnej závierke zostavenej v súlade s IFRS prijatými v EÚ a tento sa upraví na základ dane prostredníctvom tzv. prevodového mostíka. Pojem prevodový mostík predstavuje vytypované oblasti rozdielov medzi IFRS a slovenskými postupmi účtovania, ktoré sa majú previesť na hodnoty ako keby sa postupovalo len podľa slovenských postupov účtovania a tak upraviť vykázaný výsledok hospodárenia. Opatrenie, ktoré sa má v tomto prípade použiť bolo vydané vo februári 2006 (opatrenie MFSR č. MF/ 011053/2006-72, ktorým sa ustanovuje spôsob úpravy výsledku hospodárenia vykazaného daňovníkom v individuálnej účtovnej závierke podľa medzinárodných štandardov pre finančné výkazníctvo v znení neskorších predpisov). Toto opatrenie bolo novelizované dvakrát – ešte v decembri 2006 a nevýrazným spôsobom vo februári 2015. Od roku 2006 však bolo vydaných niekoľko nových štandardov, ktoré sú v platnosti aj pre Európsku úniu, takže môžu nastať prípady, že síce rozdiel existuje, ale nie je súčasťou prevodového mostíka. V takom prípade ostáva výsledok hospodárenia bez zmeny. Ak sa účtovná jednotka rozhodla pre tento spôsob úpravy výsledku hospodárenia, potom v ňom musí pokračovať aj v nasledujúcich zdaňovacích obdobiach. Druhým spôsobom je vyčíslenie výsledku hospodárenia akoby bolo účtované v sústave podvojného účtovníctva a to na základe evidencie v rozsahu a spôsobom ustanoveným pre sústavu podvojného účtovníctva a zároveň zabezpečiť jej uchovávanie ako je stanovené v zákone o účtovníctve. To by znamenalo v hraničnom prípade, že pre potreby vyčíslenia základu dane alebo daňovej straty z výsledku hospodárenia je potrebné simultánne viesť účtovníctvo aj podľa slovenských postupov účtovania pre sústavu podvojného účtovníctva.

Ostatnou povinnosťou je povinnosť auditu účtovnej závierky zostavenej v súlade s IFRS platnými v EÚ. Podľa novelizovaného znenia zákona o účtovníctve s účinnosťou od 1. januára 2020 musí audítor overiť nielen súlad účtovnej závierky s IFRS tak ako ich prijala Európska únia, ale aj súlad finančných informácií uvedených vo výkaze vybraných údajov s takouto účtovnou závierkou. Len úverové inštitúcie, v ktorých je Európska centrálna banka poverená osobitnými úlohami, pokiaľ ide o politiky týkajúce sa prudenciálneho dohľadu, majú výnimku z požiadavky overenia súladu účtovnej závierky s výkazom vybraných údajov.

Keďže účtovné závierky majú byť zostavované v súlade s IFRS tak ako boli prijaté v Európskej únii naznačuje, že existuje aj iný súbor IFRS, ktorý je vydávaný priamo tvorcom IFRS, ktorým je Rada pre Medzinárodné účtovné štandardy (angl. International Accounting Standard

Board, ďalej len skratka „IASB“). Aj napriek tomu, že sídlo IASB je v Londýne, ide o nezávislú organizáciu, ktorá pôsobí mimo orgánov Európskej únie. Z uvedeného dôvodu prijímanie IFRS a ich novelizovaného znenia členskými štátmi EÚ nie je automatické, ale až po ich overení a odsúhlasení, ktoré je súčasťou pripomienkového konania. Až keď Európska komisia, alebo Európsky parlament a Rada na základe výsledkov pripomienkového konania prijme nariadenie, prijímajú členské štáty nariadenia EÚ do svojej účtovnej legislatívy. Z uvedeného dôvodu účtovné jednotky, ktoré používajú IFRS, tak ako ich prijala Európska únia, musia sledovať aj aktuálne zmeny v IFRS cez prijaté nariadenia EÚ. Vzhľadom na končiaci rok 2020 pre ostatné vykazované obdobie, ktorým bolo účtovné obdobie začínajúce 1. januára 2019 a neskôr (v prípade hospodárskeho roka) bolo prijatých niekoľko nariadení, ktoré odsúhlasili zmeny prípadne zaviedli nové IFRS do európskej úpravy.

Pre vykazovanie finančných informácií v účtovnom období začínajúcom 1. januára 2019 a neskôr bol odsúhlasený nový štandard upravujúci problematiku lízingov IFRS 16 *Lízingy* a nová interpretácia IFRIC 23 *Neistota pri posudzovaní daní z príjmov*. IFRS 16 bol zavedený nariadením, ktoré prijala Európska komisia už v roku 2017 (nariadenie Komisie (EÚ) č. 2017/1986 z 31. októbra 2017, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1126/2008, ktorým sa v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 prijímajú určité medzinárodné účtovné štandardy, pokiaľ ide o IFRS 16). Tento štandard sa uplatňuje na všetky lízingy vrátane lízingu aktív s právom na užívanie v rámci sublízingu s výnimkou lízingov na prieskum a využívanie nerastov, ropy, zemného plynu a podobných neobnoviteľných zdrojov; lízingov biologických aktív v rozsahu pôsobnosti štandardu IAS 41 *Polnohospodárstvo* v držbe nájomcu; koncesií na poskytovanie služieb, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti interpretácie IFRIC 12 *Dojednania o koncesiách na poskytovanie služieb*; licencií na práva duševného vlastníctva udeľovaných prenajímateľom patriacich do rozsahu pôsobnosti štandardu IFRS 15 *Výnosy zo zmlúv so zákazníkmi*; a práv v držbe nájomcu na základe licenčných zmlúv v rozsahu pôsobnosti štandardu IAS 38 *Nehmotný majetok* na také položky, ako sú hrané filmy, videozáznamy, divadelné hry, rukopisy, patenty a autorské práva. Nájomca sa môže rozhodnúť pre výnimku z vykazovania lízingov a to v prípade krátkodobých lízingov a lízingov, pri ktorých má podkladové aktívum nízku hodnotu. Pri krátkodobých lízingoch alebo lízingoch, pri ktorých má podkladové aktívum nízku hodnotu nájomca vykáže lízingové splátky ako náklad buď rovnomerne počas doby lízingu, alebo na inom systematickom základe. Iný systematický základ nájomca uplatňuje, ak tento základ lepšie vystihuje model úžitku nájomcu. Pre použitie IFRS 16 je dôležité najprv identifikovať, či ide o zmluvu s lízingom (resp. obsahuje lízing) a teda či patrí do

pôsobnosti tohto štandardu. Pri vzniku zmluvy, zmluva je lízingom alebo obsahuje lízing, ak sa ňou postupuje právo riadiť užívanie identifikovaného aktíva na nejaké časové obdobie výmenou za protihodnotu. Pri zmluvách sa musia oddeľovať všetky ich zložky, tak u nájomcu ako aj u prenajímateľa, pretože účtovná jednotka má účtovať každú lízingovú zložku v rámci zmluvy ako lízing oddelene od nelízingových zložiek zmluvy. V jednotlivých ustanoveniach IFRS 16 sú určené zásady vykazovania, oceňovania, prezentácie a zverejňovania lízingov a to tak, aby nájomcovia a prenajímatelia poskytovali relevantné informácie založené na vernom opise transakcií tohto typu. Informácie prezentované na základe tohto štandardu majú umožniť používateľom účtovných záznamov posúdiť účinok, ktorý majú lízingy na finančnú situáciu, finančnú výkonnosť a peňažné toky účtovnej jednotky.

Interpretácia IFRIC 23 bola prijatá nariadením Komisie (EÚ) č. 2018/1595 z 23. októbra 2018, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1126/2008, ktorým sa v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 prijímajú určité medzinárodné účtovné štandardy, pokiaľ ide o IFRIC 23 *Neistota pri posudzovaní daní z príjmov*. Jej vydanie Výborom pre interpretácie IFRS bolo podmienené potrebou zlepšenia vykazovania a oceňovania podľa IAS 12 *Dane z príjmov* pri zdaňovaní účtovných transakcií a ostatných udalostí daňou z príjmov, pri ktorých nie je jasné ako sa má aj napriek existencii platného daňového práva postupovať. Neistota v daňovom postupe môže pretrvávať až do okamihu, kedy o ňom rozhodne daňový úrad (resp. daňová autorita) alebo súd, čo môže byť aj s istým časovým odstupom. Rozhodnutie potom môže ovplyvniť účtovanie a následne vykázanie splatnej alebo odloženej daňovej pohľadávky alebo záväzku účtovnou jednotkou.

V IFRIC 23 sa nachádzajú tri definície pojmov, konkrétne daňové posúdenie (tento pojem je možné chápať aj vo význame daňového postupu), daňová autorita a neisté daňové posúdenie (resp. neistý daňový postup). Daňovým posúdením je posúdenie, ktoré účtovná jednotka plánuje použiť alebo použila vo svojom daňovom priznaní. Daňovou autoritou môže byť orgán alebo orgány vrátane súdov, ktoré majú právomoc rozhodnúť, či daňové posúdenie je v súlade s uplatňovaným daňovým právom. Daňové posúdenie, pri ktorom existuje neistota, či ho daňová autorita prijme v súlade s platným daňovým právom sa považuje za neisté daňové posúdenie. Výsledkom neistého posúdenia môže byť rozhodnutie účtovnej jednotky, že nepredloží daňové priznanie v príslušnej jurisdikcii alebo nezahrnie príjem z udalosti, pri ktorej nie je zrejmý daňový postup, do zdaniteľného zisku.

Účtovná jednotka používa IFRIC 23 pri nasledovných problematikách:

- podľa toho, či zohľadňuje individuálne neistoty pri daňovom posudzovaní;
- pri predpokladoch, ktoré berie do úvahy v prípade, že by daňové posúdenie bolo uskutočnené daňovou autoritou;
- spôsob určenia daňového zisku, daňovej straty, daňového základu, daňových sadzieb, nevyužitej daňovej straty alebo nevyužitého daňového odpočtu a
- spôsob akým posudzuje zmeny skutočností a okolností v prípade neistého daňového posúdenia.

Pri určovaní daňového postupu, môže účtovná jednotka neistoty zohľadňovať individuálne alebo v zoskupení s inými prípadmi neistôt pri určovaní dane z príjmov. Individuálne alebo skupinové riešenie sa prijme podľa toho, pri ktorom prístupe existuje vyšší predpoklad odstránenia neistoty. Po identifikácii prístupu s vyšším predpokladom odstránenia neistoty môže účtovná jednotka uvažovať o zostavení daňového priznania s podporením daňového postupu alebo môže vychádzať z predpokladu, že daňová autorita uskutoční vlastné posúdenie a aký prístup následne daňová autorita prijme k vyriešeniu ďalších problémov, ktoré môžu vzniknúť v súvislosti s daným posúdením.

Účtovná jednotka si musí byť vedomá, že pri vyhodnocovaní neistého postupu pri určovaní dane z príjmov, môže ovplyvniť výšku daňového zisku resp. daňovej straty, daňového základu, daňových sadzieb, nevyužitej daňovej straty alebo nevyužitého daňového odpočtu. A to všetko za existencie predpokladu, že daňová autorita sama preskúma sumy, ktoré má právo preskúmať pri znalosti všetkých príslušných informácií.

Z dôvodu overovacej právomoci daňovej autority účtovná jednotka uskutočňuje odhad s akým je pravdepodobné, že daňová autorita prijme neistý daňový postup. Účtovná jednotka vyčíslí daňový zisk resp. daňovú stratu, daňový základ, nevyužitú daňovú stratu alebo nevyužitý daňový odpočet a určí daňové sadzby v súlade s aktuálnou (príp. plánovanou) daňovou úpravou pre zostavenie daňového priznania, ak dospeje k záveru, že daňová autorita pravdepodobne môže prijať jej riešenie neistého daňového posúdenia.

V prípade predpokladu, že daňová autorita pravdepodobne neprijme neisté daňové posúdenie uskutočnené účtovnou jednotkou, potom účtovná jednotka musí zohľadniť mieru neistoty aj pri vyčíslovaní daňového zisku resp. daňovej straty, daňového základu, nevyužitej

daňovej straty alebo nevyužitého daňového odpočtu a daňových sadzieb. Podľa IFRIC 23 má účtovná jednotka možnosť použiť jednu z dvoch metód pre individuálne posúdenie každého neistého daňového postupu. Aplikovanou metódou môže byť najpravdepodobnejšia suma alebo očakávaná hodnota. Najpravdepodobnejšia suma je suma v rozpätí možných výsledkov. Očakávaná hodnota sa vypočíta ako súčet súm vážených pravdepodobnosťou v rozmedzí možných výsledkov. Výber z uvedených metód je podmienený lepším predvídaním vyriešenia neistoty. Pri najpravdepodobnejšej sume je lepším predvídaním vyriešenia neistoty, ak sú možné výsledky binárne, alebo sa sústreďujú na jednu hodnotu. Pri očakávanej hodnote pre lepšie predvídanie vyriešenia neistoty musí existovať rozpätie možných výsledkov, ktoré nie sú binárne, ani sa nekonzentrujú na jednu hodnotu. Posúdenia a odhady sa robia konzistentne bez ohľadu na to, či ide o splatnú alebo odloženú daň z príjmov.

Ak dôjde k zmene okolností, ktoré boli brané do úvahy pri stanovení posúdenia alebo odhadu, potom účtovná jednotka aplikuje Dodatok A, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou IFRIC 23. Keďže pôjde o zmenu odhadu a ešte táto zmena môže nastať až po ukončení vykazovaného obdobia, účtovná jednotka použije IAS 8 *Účtovná politika, zmeny v účtovných odhadoch a chyby* a súčasne musí zhodnotiť, či ide o skutočnosť, ktorá si vyžaduje alebo nevyžaduje zmenu po skončení účtovného obdobia v súlade s IAS 10 *Udalosti po vykazovanom období*. Každá zmena okolností sa posudzuje vzhľadom na jej relevantnosť a v súlade s platnými daňovými predpismi.

Informácie zverejňované v účtovnej závierke závisia od skutočnosti, či existuje alebo neexistuje pravdepodobnosť, že daňová autorita prijme neistý daňový postup. Ak je pravdepodobnosť neistá, tak účtovná jednotka zverejní spolu s aplikáciou IAS 1 *Prezentácia účtovnej závierky* informácie o:

- posúdeniach vykonaných pri určovaní zdaniteľného zisku (daňovej straty), základov dane, nevyužitých daňových strát, nevyužitých daňových odpočtov a sadzieb dane; ako aj
- informácie týkajúce sa predpokladov a odhadov vykonaných pri ich určovaní.

Pri pravdepodobnom prijatí neistého daňového posúdenia daňovým orgánom účtovná jednotka rozhodne, či zverejní informácie o potenciálnom vplyve neistoty ako informácie o nepredvídaných udalostiach súvisiacich s daňami pri uplatnení štandardu IAS 12 *Dane z príjmov*.

Ostatné zmeny, ktoré majú byť aplikované za účtovné obdobie začínajúce 1. januára 2019 a neskôr sa týkajú noviel už existujúcich štandardov alebo interpretácií. Ešte v roku 2018 bolo

vydané nariadenie, ktoré upravuje klasifikáciu konkrétnych finančných aktív s predčasným splatením (nariadenie Komisie (EÚ) č. 2018/498 z 22. marca 2018, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1126/2008, ktorým sa v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 prijímajú určité medzinárodné účtovné štandardy, pokiaľ ide o IFRS 9 *Finančné nástroje*). Samotný štandard IFRS 9 sa v členských štátoch Európskej únie používa najneskôr od dátumu začiatku prvého účtovného obdobia, ktoré sa začínalo 1. januára 2018 alebo neskôr. V októbri 2017 IASB vydala dokument *Prvky predčasného splatenia so zápornou kompenzáciou*, ktorým boli doplnené a upravené prechodné ustanovenia, ktoré účtovné jednotky majú použiť pre ročné účtovné obdobia začínajúce 1. januára 2019 a neskôr. Pre túto novelu však bolo povolené jej skoršie použitie a to už od 1. januára 2018, pretože tento dátum korešpondoval s oficiálnym používaním celého znenia štandardu IFRS 9 a teda bola zabezpečená okamžitá konzistentnosť prijatých pravidiel. Účtovné jednotky však museli o tejto skutočnosti informovať vo svojej účtovnej závierke zostavenej v súlade s IFRS, tak ako ich prijala Európska únia. Ostatnou novelou IFRS 9 boli doplnené odseky do Kapitoly 7 *Dámu účinnosti a prechodné ustanovenia*.

V prechodných ustanoveniach IFRS 9 je doplnený názov „*Prechodné ustanovenia pre prvky predčasného splatenia so zápornou kompenzáciou*“. V tejto časti je popísaný postup pri vykazovaní prvkov predčasného splatenia so zápornou hodnotou podľa toho kedy sa účtovná jednotka rozhodla IFRS 9 aplikovať. Ak účtovná jednotka použila celý štandard IFRS 9 po prvýkrát vrátane časti pre prvky predčasného splatenia so zápornou hodnotou, tak sa riadi prechodnými ustanoveniami, ktoré už boli súčasťou IFRS 9 (2014). Zmeny podľa prechodných ustanovení sa pri vykazovaní prvkov predčasného splatenia so zápornou kompenzáciou aplikujú retrospektívne v súlade s IAS 8 *Účtovná politika, zmeny v účtovných odhadoch a chyby*, s výnimkou pre účtovné jednotky, ktoré sú pri vykazovaní odkázané na pôvodné prechodné ustanovenia IFRS 9 (2014) a pre účtovné jednotky, ktoré pri vykazovaní už použili IFRS 9 pred 1. januárom 2018, ale prvýkrát aplikujú zmeny, tak postupujú podľa vložených odsekov 7.2.32 až 7.2.34. Pre komplexné uplatnenie zmien je nutné použiť aj ostatné prechodné požiadavky v IFRS 9 (2014). Dátum prvotného uplatnenia zmien je dátumom začiatku obdobia vykazovania, v ktorom účtovná jednotka uplatní zmeny po prvýkrát.

Vložený odsek 7.2.32 stanovuje postup pre finančné aktíva a finančné záväzky, ktoré sú oceňované reálnou hodnotou cez výsledok hospodárenia. Pri finančných aktívach určených na oceňovanie reálnou hodnotou cez výsledok hospodárenia účtovná jednotka musí zrušiť svoje

predchádzajúce určenie finančného aktíva ako aktíva oceňovaného reálnou hodnotou vykázanou cez výsledok hospodárenia, pokiaľ sa tak sama rozhodla pri prvotnom vykázaní, aby výrazne eliminovala nekonzistentnosť oceňovania alebo vykazovania. Alternatívou je určenie finančného aktíva za oceňované reálnou hodnotou cez výsledok hospodárenia, ak by takéto určenie pri prvotnom vykázaní nebolo bývalo splnilo podmienku výraznej eliminácie nekonzistentnosti oceňovania alebo vykazovania, ktorá by vyplynula z ocenenia aktív a záväzkov alebo z vykázania výsledkov hospodárenia z nich na iných základoch, ale táto podmienka je splnená po aplikácii týchto zmien. Účtovná jednotka zruší svoje predchádzajúce určenie finančného záväzku za oceňovaného reálnou hodnotu cez výsledok hospodárenia podľa odseku 7.2.32, ak prestala platiť podmienka výraznej eliminácie účtovného nesúladu po aplikácii týchto podmienok, alebo určí finančný záväzok za oceňovaný reálnou hodnotou cez výsledok hospodárenia, ak sa naplnila podmienka výraznej eliminácie účtovnej nekonzistentnosti, ktorá pred uplatnením týchto zmien neplatila. Uvedené klasifikácie finančných aktív a finančných záväzkov sa uplatňujú retrospektívne a rozhodujúcim dátumom pre zrušenie alebo určenie je dátum prvotného uplatnenia zmien.

Za účtovné obdobie, ktoré zahŕňa dátum prvotného uplatnenia zmien sa pri každej triede finančných aktív a finančných záväzkov ovplyvnených týmito zmenami k dátumu prvotného uplatnenia má v poznámkach účtovnej závierky zverejniť:

- predchádzajúca kategória oceňovania a účtovná hodnota stanovená bezprostredne pred uplatnením zmien;
- nová kategória oceňovania a účtovná hodnota stanovená po uplatnení týchto zmien;
- účtovná hodnota akýchkoľvek finančných aktív a finančných záväzkov vo výkaze o finančnej situácii, ktoré boli predtým určené za oceňované reálnou hodnotou cez výsledok hospodárenia, ale už nie sú tak určené, a
- dôvody akéhokoľvek určenia alebo ukončenia určenia finančných aktív alebo finančných záväzkov za oceňované reálnou hodnotou cez výsledok hospodárenia.

Z dôvodu zefektívnenia a zlepšenia zrozumiteľnosti vo vzťahu k IFRS 9 bol novelizovaný IAS 28 *Investície do pridružených podnikov a spoločných podnikov*. IASB pre zmeny v IAS 28 vydala dokument *Dlhodobé podiely v pridružených podnikoch a spoločných podnikoch*. Európska komisia prijala tieto zmeny v nariadení Komisie (EÚ) č. 2019/237 z 8. februára 2019, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1126/2008, ktorým sa v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 prijímajú určité medzinárodné účtovné štandardy, pokiaľ ide o IAS 28. V pôvodnom

znení IAS 28 nebolo jasné, že pri znížení hodnoty dlhodobých podielov v pridružených podnikoch a spoločných podnikoch sa uplatňujú pravidlá uvedené v IFRS 9.

Zmena pre uplatňovanie IFRS 9 nastala v časti „Metóda vlastného imania“ (IAS 28), kde bolo pred novelizáciou uvedené, že IFRS 9 sa neuplatňuje na podiely v pridružených podnikoch alebo spoločných podnikoch, ktoré sa účtujú použitím metódy vlastného imania. Nástroje obsahujúce potenciálne hlasovacie práva, ktoré aktuálne umožňujú prístup k výnosom spojeným s vlastníckym podielom v pridruženom podniku alebo spoločnom podniku, nepodliehajú štandardu IFRS 9. Ostatné typy nástrojov obsahujúce potenciálne hlasovacie práva v pridružených podnikoch alebo spoločných podnikoch sa účtujú v súlade s IFRS 9. K tejto aplikácii IFRS 9 bol doplnený odsek 14A, ktorý spresňuje, že IFRS 9 sa aplikuje aj na iné finančné nástroje v pridruženom podniku alebo spoločnom podniku, na ktoré sa neuplatňuje metóda vlastného imania. Ide o dlhodobé podiely, ktoré tvoria časť čistej investície účtovnej jednotky do pridruženého podniku alebo spoločného podniku.

Ďalším štandardom, v ktorom nastala zmena je IAS 19 *Zamestnanecké požitky*. Prijatým nariadením Komisie (EÚ) č. 2019/402 z 13. marca 2019, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1126/2008, ktorým sa v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 prijímajú určité medzinárodné účtovné štandardy, pokiaľ ide o IAS 19 sa upresňuje, že ak dôjde k zmene, kráteniu alebo vyrovnaní plánu so stanovenými požitkami, tak by účtovná jednotka mala aktualizovať predpoklady vyplývajúce z precenenia svojho čistého záväzku (aktíva) zo stanovených požitkov po zvyšok obdobia vykazovania.

Pre zabezpečenie konzistentnosti jednotlivých IFRS a potreby doplnenia nejasných pravidiel boli novelizované štandardy: IAS 12 *Dane z príjmov*, IAS 23 *Náklady na prijaté úvery a pôžičky*, IFRS 3 *Podnikové kombinácie* a IFRS 11 *Spoločné dohody*. Zmeny v týchto štandardoch IASB vydala v dokumente pod názvom Cyklus ročných zlepšení štandardov IFRS pre obdobie 2015 – 2017 a Európska komisia ich prijala nariadením Komisie (EÚ) č. 2019/412 zo 14. marca 2019, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1126/2008, ktorým sa v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 prijímajú určité medzinárodné účtovné štandardy, pokiaľ ide o IAS 12, IAS 23, IFRS 3 a IFRS 11. V týchto štandardoch nejde o výrazné zmeny v ich znení, ale má sa zabezpečiť zvýšenie ich efektívnosti a zlepšenie zrozumiteľnosti cez odstránenie nedostatkov, čo má viesť k skvalitneniu ich používania.

Pre IAS 12 bol v časti „*Vykazovanie splatnej a odloženej dane*“ doplnený nový odsek 57A, v ktorom je uvedené riešenie vykazovania daňových dôsledkov dividend. Tieto majú byť vykazované v súlade s IFRS 9 *Finančné nástroje*, v okamihu keď účtovná jednotka účtuje záväzok z vyplatenia dividend. V ktorej položke by mali byť daňové dôsledky dividend vykázané závisí od toho, čo je zdrojom dane z príjmov.

V IAS 23 bol zmenený odsek 14, ktorý sa nachádza v časti „*Vykazovanie*“ v podčasti „*Náklady na prijaté úvery a pôžičky spĺňajúce kritériá na kapitalizáciu*“. Tento odsek upravuje prípad, keď si účtovná jednotka bezúčelovo požičia finančné prostriedky a použije ich na obstaranie spôsobilého aktíva. Výška nákladov na prijaté úvery a pôžičky, ktoré môžu byť zahrnuté do ocenenia spôsobilého aktíva sa určuje použitím miery kapitalizácie na výdavky na toto aktívum. Zmena je v úprave výpočtu miery kapitalizácie. Podľa nového znenia musia byť vylúčené náklady na prijaté úvery a pôžičky z úverov a pôžičiek, ktoré boli získané špecificky za účelom získania spôsobilého aktíva, ak nie sú v podstatnej miere ukončené všetky činnosti nevyhnutné na prípravu aktíva na jeho zamýšľané použitie alebo predaj. Ak by pri výpočte nákladov na prijaté úvery a pôžičky, ktoré majú byť aktivované do ocenenia spôsobilého aktíva, vyšla vyššia suma ako je suma nákladov na prijaté úvery a pôžičky, ktoré účtovnej jednotke vznikli v priebehu daného obdobia, potom môže byť aktivovaná maximálne čiastka vzniknutých nákladov na prijaté úvery a pôžičky.

Zmena v IFRS 3 je v doplnení odseku 42A v časti „*Dodatočný návod na uplatňovanie metódy akvizície na konkrétne typy podnikových kombinácií*“, ktorý vysvetľuje ustanovenia pre spoločné dohody v podčasti „*Podniková kombinácia realizovaná vo fázach*“.

V štandarde IFRS 11 bol doplnený odsek B33CA do Dodatku B *Návod na uplatňovanie* a spresňuje účtovanie akvizícií podielov na spoločných činnostiach. V novom odseku je stanovené, že je možné získať spoločnú kontrolu nad spoločnou činnosťou, aj stranou, ktorá sa podieľa na spoločnej činnosti, ale nemá nad ňou spoločnú kontrolu.

Účtovné jednotky, ktoré používajú IFRS tak ako ich prijala Európska únia pre zostavenie a prezentáciu svojej individuálnej alebo konsolidovanej účtovnej závierky, majú podstatne viac povinností v porovnaní s použitím slovenských postupov účtovania v sústave podvojného účtovníctva. Tieto povinnosti je možné pretransformovať na náklady, či sa už jedná o zvýšené mzdové náklady, alebo náklady súvisiace s overením účtovnej závierky, v konečnom dôsledku používanie IFRS má mať pre danú účtovnú jednotku globálny prínos v transparentnosti a porovnateľnosti jej účtovnej závierky a možnosti fungovania na kapitálových trhoch.

Zoznam použitej literatúry:

- [1] COMMISSION REGULATION (EU) 2018/498 of 22 March 2018 amending Regulation (EC) No 1126/2008 adopting certain international accounting standards in accordance with Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council as regards International Financial Reporting Standard 9.
- [2] COMMISSION REGULATION (EU) 2017/1986 of 31 October 2017 amending Regulation (EC) No 1126/2008 adopting certain international accounting standards in accordance with Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council as regards International Financial Reporting Standard 16.
- [3] COMMISSION REGULATION (EU) 2018/1595 of 23 October 2018 amending Regulation (EC) No 1126/2008 adopting certain international accounting standards in accordance with Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council as regards Interpretation 23 of the International Financial Reporting Interpretations Committee..
- [4] COMMISSION REGULATION (EU) 2019/237 of 8 February 2019 amending Regulation (EC) No 1126/2008 adopting certain international accounting standards in accordance with Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council as regards International Accounting Standard 28.
- [5] COMMISSION REGULATION (EU) 2019/402 of 13 March 2019 amending Regulation (EC) No 1126/2008 adopting certain international accounting standards in accordance with Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council as regards as regards International Accounting Standard 19.
- [6] JUHÁSZOVÁ, Zuzana. *Riziko v účtovníctve podnikateľského subjektu*. In *Účtovníctvo - audítorstvo - daňovníctvo : v teórii a praxi*. - Bratislava : Slovenská komora certifikovaných účtovníkov, 2018. ISSN 1335-2024, 2018, roč. 26, č. Špeciálne vydanie, s. 10-16. APVV-16-0602.
- [7] Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council of 19 July 2002 on the application of international accounting standards
- [8] TUMPACH, Miloš. *Medzinárodné štandardy na zostavenie účtovnej závierky IAS/IFRS*. Bratislava : IURA EDITION, 2006. 473 s. Ekonómia. ISBN 80-8078-072-2.
- [9] VAŠEKOVÁ, Miroslava. IFRS 16 Lízingy - zmeny pravidiel vykazovania. In *Potreba skvalitnenia účtovných informácií s využitím nadnárodných úprav, osobitne IFRS, v legislatívnych podmienkach Slovenskej republiky : zborník vedeckých statí*. - Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2018. ISBN 978-80-225-4570-9, s. 60-62. APVV-16-0602.

- [10] Výročná správa spoločnosti Slovnaft a.s. za rok 2018. Dostupné na: https://slovnaft.sk/images/slovnaft/pdf/o_nas/pre_investorov/valne_zhromazdenie/2019/vyroczna_sprava_slovnaft_a_s_2018.pdf
- [11] Výročná správa spoločnosti U. S. Steel Košice, s.r.o. za rok 2018. Dostupné na: <https://www.usske.sk/sk/o-nas/informacie-o-spolocnosti/financne-vykazy>
- [12] Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.
- [13] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

Kontakt: Daša Mokosová, Ing., PhD.

Katedra účtovníctva a audítorstva, Fakulta hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity

v Bratislave; e-mail: dasa.mokosova@euba.sk

ÚČTOVNÁ ZÁVIERKA OBCHODNÍKA S CENNÝMI PAPIERMI V SR

Ing. Branislav Parajka, PhD.

PodĎakovanie: Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-16-0602

Abstrakt

V Slovenskej republike môže obchodník s cennými papiermi pôsobiť len v právnej forme ako akciová spoločnosť. Hoci založenie a vznik obchodných spoločností upravuje Obchodný zákonník, zákon o cenných papieroch podmieňuje túto činnosť inou, vyššou hodnotou základného imania, ktoré musí byť splatené. Zároveň sa vyžaduje získanie oprávnenia na vykonávanie uvedenej činnosti, pričom sa podrobne skúmajú náležitosti žiadosti ako aj pôvod finančných prostriedkov, ktoré tvoria základné imanie, akcionárska štruktúra, odborná spôsobilosť a iné. Účtovníctvo obchodníka s cennými papiermi je upravené zákonom o účtovníctve, na ktorý nadväzuje osobitná právna úprava Opatrením MF SR pre obchodníkov s cennými papiermi. Obsah jednotlivých súčastí účtovnej závierky má odlišný obsah ako aj formu oproti ostatným obchodným spoločnostiam. Vyžaduje sa prezentácia súvahy vo vertikálnej forme. Aplikácia IFRS u obchodníka s cennými papiermi je možná aj na báze dobrovoľnosti, čo je aj predmetom skúmania v tomto príspevku.

Kľúčové slová: obchodník s cennými papiermi, účtovná závierka, IFRS

Úvod

Podnikanie je vo všeobecnosti upravené Obchodným zákonníkom, povinnosť viesť účtovníctvo a zostavovať účtovnú závierku zas zákonom o účtovníctve. Podnikanie v oblasti obchodovania s cennými papiermi je však špecifickou, prísne regulovanou činnosťou. Podľa Zákona NR SR č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o cenných papieroch“) obchodníkom s cennými papiermi je akciová spoločnosť so sídlom na území Slovenskej republiky, ktorej predmetom činnosti je poskytovanie investičných služieb klientom alebo výkon investičných činností na základe povolenia na poskytovanie investičných služieb udeleného Národnou bankou Slovenska. Za investičné služby a investičné činnosti sa považujú:

- prijatie a postúpenie pokynu klienta týkajúceho sa jedného alebo viacerých finančných nástrojov,
- vykonanie pokynu klienta na jeho účet,
- obchodovanie na vlastný účet,
- riadenie portfólia,
- investičné poradenstvo,
- upisovanie a umiestňovanie finančných nástrojov na základe pevného záväzku,
- umiestňovanie finančných nástrojov bez pevného záväzku,
- organizovanie mnohostranného obchodného systému,
- organizovanie organizovaného obchodného systému.

Z uvedeného vyplýva, že pred začatím podnikateľskej činnosti v tejto oblasti nestačí len založiť obchodnú spoločnosť podľa Obchodného zákonníka a požiadať o zápis do Obchodného registra, ale je potrebné spĺňať požiadavky zákona o cenných papieroch a byť držiteľom povolenia Národnej banky Slovenska (ďalej len „NBS“) na poskytovanie investičných služieb. Oblasť investovania a obchodovania s cennými papiermi je do veľkej miery regulovaná aj nadnárodnými predpismi EÚ, medzi najdôležitejšie patria napríklad: Smernica Rady č. 89/117/EHS z 13. februára 1989 o povinnostiach pobočiek úverových inštitúcií a finančných inštitúcií zriadených v členskom štáte majúcich svoje ústredie mimo tohto členského štátu, týkajúcich sa uverejňovania ročných účtovných dokladov; Smernica Rady č. 93/22/EHS z 10. mája 1993 o investičných službách v oblasti cenných papierov; Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/36/EÚ z 26. júna 2013 o prístupe k činnosti úverových inštitúcií a prudenciálnom dohľade nad úverovými inštitúciami a

investičnými spoločnosťami, o zmene smernice 2002/87/ES a o zrušení smerníc 2006/48/ES a 2006/49/ES.

Podmienky založenia účtovnej jednotky obchodníka s cennými papiermi

Zákon o cenných papieroch ukladá ďalšie podmienky okrem vyššie spomínanej právnej formy, ktorou je v SR akciová spoločnosť. Ďalšou podmienkou je, že obchodník s cennými papiermi môže vydať akcie len ako zaknihované cenné papiere na meno; zmena ich podoby alebo formy sa zakazuje. Odlišne od všeobecnej úpravy podľa Obchodného zákonníka je upravená aj minimálna výška základného imania. Obchodný zákonník vyžaduje, aby základné imanie akciovej spoločnosti bolo minimálne vo výške 25 000 eur.

Základné imanie obchodníka s cennými papiermi je najmenej 730 000 eur, ak zákon o cenných papieroch neustanovuje inak. Základné imanie obchodníka s cennými papiermi, ktorý poskytuje len vybrané investičné služby (prijatie a postúpenie pokynu klienta týkajúceho sa jedného alebo viacerých finančných nástrojov, vykonanie pokynu klienta na jeho účet, riadenie portfólia) s výnimkou obchodovania na vlastný účet alebo upisovania finančných nástrojov na základe pevného záväzku, je oproti všeobecnej povinnosti stanovené na nižšiu hodnotu, najmenej však 125 000 eur. Ešte nižšie je stanovená minimálna hodnota základného imania ak obchodník poskytuje len služby spomenuté vyššie a pri tejto činnosti nie je oprávnený držať peňažné prostriedky alebo finančné nástroje klienta, v uvedenom prípade je minimálna hodnota základného imania stanovená na sumu najmenej 50 000 eur, čo predstavuje dvojnásobnú hodnotu oproti minimálnym požiadavkám na výšku základného imania podľa Obchodného zákonníka.

Totožne je stanovená aj minimálna výška základného imania, ak obchodník s cennými papiermi poskytuje len investičné služby v rozsahu prijatia a postúpenia pokynu klienta týkajúceho sa jedného alebo viacerých finančných nástrojov alebo investičné poradenstvo a nie je pri ich poskytovaní oprávnený držať peňažné prostriedky klienta alebo finančné nástroje klienta. Ak obchodník poskytuje len uvedené služby zákon umožňuje požiadavku na minimálnu hodnotu základného imania v hodnote 50 000 eur nahradiť poistením pre prípad zodpovednosti za škodu spôsobenú pri vykonávaní činnosti, a to minimálne s limitom poistného plnenia 1 000 000 eur na každú poistnú udalosť a v súhrne 1 500 000 eur ročne pre všetky poistné udalosti. Zákon umožňuje aj využitie výnimky na minimálnu hodnotu základného imania aj kombináciou počiatočného kapitálu a poistenia v pomere schválenom Národnou bankou Slovenska na žiadosť obchodníka s cennými papiermi.

Pred začatím podnikania musí byť základné imanie splatené vo výške, akú požaduje zákon o cenných papieroch. Na rozdiel od bežnej akciovej spoločnosti musí obchodník s cennými papiermi preukázať pôvod základného imania ako aj ďalších finančných zdrojov. Osobitný zreteľ sa kladie aj na majiteľov, resp. akcionárov. Posudzuje sa vhodnosť osôb s kvalifikovanou účasťou na obchodníkovi s cennými papiermi a prehľadnosť vzťahov týchto osôb s inými osobami, najmä prehľadnosť podielov na základnom imaní a na hlasovacích právach; ak kvalifikované účasti neexistujú, skúma sa prehľad o dvadsiatich najväčších akcionároch. Rovnako tak sa skúma aj odborná spôsobilosť a dôveryhodnosť osôb navrhovaných za členov riadiaceho orgánu a vrcholového manažmentu, osôb zodpovedných za výkon funkcie dodržiavania, funkcie riadenia rizík a funkcie vnútorného auditu.

Zahraničný obchodník s cennými papiermi môže poskytovať investičné služby v Slovenskej republike len prostredníctvom svojej pobočky, a ak mu bolo udelené povolenie Národnej banky Slovenska na poskytovanie investičných služieb. Pobočka zahraničného obchodníka s cennými papiermi je organizačná zložka zahraničného obchodníka s cennými papiermi umiestnená na území Slovenskej republiky, ktorá vykonáva všetky alebo niektoré investičné služby. Ustanovenia zákona o cenných papieroch o právnej forme či o minimálnom základnom imaní obchodníka s cennými papiermi sa na zahraničného obchodníka s cennými papiermi pôsobiaceho v SR neaplikujú, čo vyplýva napríklad zo Smernice Rady č. 89/117/EHS kde je stanovené, že právna forma podnikania nemôže byť prekážkou vykonávania činnosti v inom členskom štáte, ak na túto činnosť získa oprávnenie. Keďže sa vyžaduje zriadenie organizačnej zložky a organizačná zložka zahraničnej osoby sa za slovenskú právnickú osobu nepovažuje, spadá pod režim zahraničnej osoby. Organizačná zložka, na rozdiel od obchodnej spoločnosti, nemá v SR právnu subjektivitu, to znamená, že nie je nositeľom práv a povinností tak, ako obchodná spoločnosť a nemôže tak byť účastníkom právneho vzťahu. To znamená, že všetky zmluvy a právne vzťahy sa musia uzatvárať v mene zahraničného obchodníka s cennými papiermi. Na druhej strane, z pohľadu zákona o účtovníctve ide o účtovnú jednotku, čiže má povinnosť viesť účtovníctvo a zostavovať účtovnú závierku.

Účtovná závierka obchodníka s cennými papiermi

Účtovníctvo sa môže definovať ako relatívne uzatvorený a vnútorne usporiadaný systém informácií, ktorý poskytuje informácie v peňažnom vyjadrení o hospodárskej činnosti podniku a o výsledku tejto činnosti, t. j. poskytuje informácie o majetku, vlastnom imaní, záväzkoch, výnosoch,

nákladoch, príjmoch, výdavkoch a výsledku hospodárenia konkrétneho podniku (Soukupová, et al, 2008). Takto vytvorený systém informácií môžeme potom označovať ako účtovný systém. Jeho úlohou je poskytovať informácie o účtovných jednotkách používateľom týchto informácií. Ekonomické informácie, ktoré sa týkajú konkrétnej účtovnej jednotky, sú dostupné prostredníctvom zverejnenia účtovnej závierky vybranej účtovnej jednotky. Väčšina autorov (Máziková a Ondrušová, 2014; Šlosárová a Blahušiaková, 2017; Tumpach, 2006) sa zhoduje, že cieľom účtovnej závierky je poskytovať ekonomické informácie, ktoré sú užitočné pre široký okruh používateľov pre ich rozhodovanie. V podmienkach SR je účtovníctvo upravené univerzálnou právnou normou, ktorou je zákon NR SR č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“). Zákon o účtovníctve upravuje rozsah, spôsob a preukázateľnosť vedenia účtovníctva ako aj rozsah, obsah a preukázateľnosť účtovnej závierky vo všeobecnej rovine, platnej pre všetky účtovné jednotky. Na zákon o účtovníctve nadväzujú opatrenia MF SR, ktoré stanovujú detailnejšie postupy účtovania ako aj obsah a označovanie položiek účtovnej závierky pre jednotlivé druhy účtovných jednotiek. Účtovná závierka je definovaná ako štruktúrovaná prezentácia skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva, poskytovaná osobám, ktoré tieto informácie využívajú. Účtovná jednotka zostavuje účtovnú závierku v prípadoch ustanovených týmto zákonom v štruktúre, ktorá nadväzuje na sústavu účtovníctva používanú v účtovnej jednotke. Účtovná závierka v sústave podvojného účtovníctva okrem všeobecných náležitostí obsahuje tieto súčasti: súvahu, výkaz ziskov a strát, poznámky.

U obchodníka s cennými papiermi je však účel zostavenia a prezentácie účtovnej závierky stanovený odlišne, presnejšie vymedzuje používateľov informácií ako aj jej cieľ. Podľa Opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky z 18. decembra 2007 č. MF/26307/2007-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní a označovaní položiek účtovnej závierky, obsahom vymedzení týchto položiek a rozsahu údajov určených z účtovnej závierky na zverejnenie, o rámcovej účtovej osnove a postupoch účtovania pre obchodníkov s cennými papiermi a pobočky zahraničných obchodníkov s cennými papiermi a o zmene a doplnení niektorých opatrení v znení neskorších predpisov (ďalej len „Opatrenie pre OCP“) účtovná závierka obchodníka s cennými papiermi sa zostavuje z hľadiska potrieb klientov a obchodných partnerov obchodníka s cennými papiermi. Jej cieľom je poskytnúť im informácie užitočné pre ich rozhodovanie o tom, či sa stať klientom alebo obchodným partnerom obchodníka s cennými papiermi alebo či prípadne tieto vzťahy ukončiť. Hlavným kritériom pre toto rozhodovanie je posúdenie toho, či je obchodník s cennými papiermi solventný a likvidný a odhad jeho budúcich peňažných tokov.

Z teórie poznáme niekoľko prístupov k prezentácií súčastí účtovnej závierky či už z pohľadu ich poradia ako aj podľa formátu prezentácie a zoradenia jednotlivých položiek. Pri prezentácií výkazu súvahy sa najčastejšie stretávame s dvomi formátmi prezentácie jednotlivých položiek a to: vertikálna alebo horizontálna forma. Okrem formy prezentácie sú aj rôzne prístupy k prezentácií jednotlivých položiek majetku, a to v historickom ocenení a následnej úprave alebo len tzv. netto princíp prezentácie (Šlosárová a Blahušiaková, 2017). V odbornej literatúre nenachádzame jednoznačnú odpoveď, ktorý formát vykazovania je preferovaný. Napríklad ani štandardy IFRS neposkytujú jednoznačnú odpoveď ohľadom formátu prezentácie súčastí účtovnej závierky, nepredpisuje poradie alebo formu, v ktorej sa majú prezentovať jednotlivé položky a ponecháva formát prezentácie na rozhodnutí účtovnej jednotky.

V účtovníctve podnikateľov v SR účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva bola zvolená horizontálna forma prezentácie, ktorá sa dá znázorniť ako veľké písmeno T, niekedy označovaná aj ako účtovná forma. Táto forma prezentácie vychádza z bilančnej rovnice, kde majetok na jednej strane sa rovná zdrojom majetku na strane druhej. Položky na strane aktív sú roztriedené podľa hospodárskeho cyklu na neobežný a obežný majetok a zoradené podľa likvidity. Zdroje majetku sa prezentujú v poradí najskôr vlastné a až potom cudzie. Cudzie zdroje, teda záväzky, sú zoradené od dlhodobých po krátkodobé. Jednotlivé položky majetku sa v súvahe vykazujú v ocenení v bežnom účtovnom období v stĺpci 1 časti 1 (brutto) v historickom ocenení, oprávky a opravné položky vytvorené k jednotlivým položkám majetku za bežné účtovné obdobie, sa vykazujú v stĺpci 1 časti 2 (korekcia). V stĺpci 2 (netto) sa vykazuje rozdiel medzi časťou 1 a časťou 2 stĺpca 1. V stĺpci 3 sa vykazujú položky strany aktív ocenené (netto) za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie. Táto forma prezentácie súvahy je znázornená v schéme č. 1.

Schéma č. 1: Horizontálna forma súvahy

Strana aktív	SÚVAHA	Strana pasív
SPOLU MAJETOK		SPOLU VLASTNÉ IMANIE A ZÁVÄZKY
A. NEOBEŽNÝ MAJETOK (súčet)		A. VLASTNÉ IMANIE (súčet)
I. Dlhodobý nehmotný majetok		I. Základné imanie
II. Dlhodobý hmotný majetok		II. Emisné ážio
III. Dlhodobý finančný majetok		III. Ostatné kapitálové fondy
B. OBEŽNÝ MAJETOK (súčet)		IV. Zákonné rezervné fondy
I. Zásoby		V. Ostatné fondy zo zisku
II. Dlhodobé pohľadávky		VI. Oceňovacie rozdiely z precenenia
III. Krátkodobé pohľadávky		VII. VH minulých rokov
IV. Krátkodobý finančný majetok		VIII. VH za účtovné obdobie po zdanení
V. Finančné účty		B. ZÁVÄZKY (súčet)
C. ČASOVÉ ROZLIŠENIE		I. Dlhodobé záväzky
		II. Dlhodobé rezervy
		III. Dlhodobé bankové úvery
		IV. Krátkodobé záväzky
		V. Krátkodobé rezervy
		VI. Bežné bankové úvery
		IV. Krátkodobé finančné výpomoci
		C. ČASOVÉ ROZLIŠENIE

U obchodníkov s cennými papiermi bol zvolený iný prístup a to prezentácia súvahy vo vertikálnej forme, ktorá je charakteristická zoradením položiek v tabuľkovej forme pod sebou, pričom ako prvý sa uvádza majetok od najlikvidnejšieho po najmenej likvidný, nasledovaný cudzími zdrojmi, teda záväzkami v poradí od krátkodobých po dlhodobé a na záver sa prezentujú vlastné zdroje, teda položky vlastného imania. Podľa Opatrenia pre OPC je súvaha priamym nástrojom zobrazenia finančnej pozície obchodníka s cennými papiermi. Položky majetku sú v súvahe zoskupené podľa ich druhov a podľa toho aký je ich účel z hľadiska výkonu činnosti obchodníka s cennými papiermi a zostupne podľa relatívnej likvidnosti tohto majetku. Ocenenie sa uvádza len v netto hodnote za bežné účtovné obdobie a bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie. V pasívach sa uvádzajú najprv záväzky usporiadané zostupne podľa likvidity a potom sa uvádzajú položky vlastného imania. Vzor výkazu súvahy uverejnený v Opatrení pre OCP je záväzný.

Schéma č. 2: Vertikálna forma súvahy pre obchodníkov s CP

x	Aktíva
1.	Peňažné prostriedky a ekvivalenty peňažných prostriedkov
2.	Pohľadávky voči klientom
3.	Cenné papiere na obchodovanie
4.	Deriváty
5.	Cenné papiere na predaj
6.	Upísané cenné papiere na umiestnenie
7.	Pohľadávky voči bankám
8.	Majetok na predaj
9.	Úvery
10.	Podiely na základnom imaní v dcérskych účtovných jednotkách a v pridružených účtovných jednotkách
11.	Obstaranie hmotného majetku a nehmotného majetku
12.	Nehmotný majetok
13.	Hmotný majetok
14.	Daňové pohľadávky
15.	Ostatný majetok
	Aktíva spolu
x	Pasíva
I.	Záväzky (súčet položiek 1 až 11)
1.	Záväzky voči bankám splatné na požiadanie
2.	Záväzky voči klientom
3.	Ostatné záväzky voči bankám
4.	Záväzky z cenných papierov predaných na krátko
5.	Deriváty
6.	Záväzky z úverov a z repoobchodov
7.	Ostatné záväzky
8.	Podriadené finančné záväzky
9.	Daňové záväzky
II.	Vlastné imanie (súčet položiek 12 až 19)
10.	Základné imanie, z toho
11.	Emisné ážio
12.	Fondy z oceňovacích rozdielov x/(x)
13.	Fondy tvorené zo zisku po zdanení
14.	Nerozdelený zisk alebo neuhradená strata z minulých rokov x/(x)
15.	Zisk alebo strata v schvaľovacom konaní x/(x)
16.	Zisk alebo strata bežného účtovného obdobia x/(x)
	Pasíva

Zdroj: spracované podľa Opatrenia pre OCP

Zaujímavo pôsobí označenie položiek ako „aktíva“ a „pasíva“, hoci plne nekorešponduje s pojmami definovanými v zákone o účtovníctve, kde sa uvádza, že majetok je len časťou aktív a vykazuje v súvahe, na rozdiel od aktív, ktoré sú tvorené majetkom a inými aktívami. Ďalej sa v zákone uvádza, že iným aktívom je časť aktív účtovnej jednotky, ktoré nespĺňajú podmienky na ich zaúčtovanie na účtoch hlavnej knihy a ktoré sa vykazujú v účtovnej závierke v poznámkach.

Z uvedeného je nepochopiteľné, prečo sa vo vzore výkazu súvaha nachádza riadok označený ako „Aktíva spolu“. Ešte menej štandardne je označený posledný riadok súvahy, kde sa má vykázať súčet zdrojov krytia len ako „Pasíva“ dokonca bez slovného vyjadrenia, že ide o súčtový riadok (spolu). Aj tu je zjavný rozpor medzi zverejneným vzorom výkazu a textom zákona o účtovníctve, kde sa uvádza, že pasívami zdroje majetku, ktoré predstavujú celkovú sumu záväzkov účtovnej jednotky vrátane iných pasív a rozdielu majetku a záväzkov, pričom iným pasívom je povinnosť účtovnej jednotky, ktorá nespĺňa podmienky na jej zaúčtovanie na účtoch hlavnej knihy a ktorá sa vykazuje v účtovnej závierke v poznámkach.

V poradí druhou súčasťou účtovnej závierky v SR je výkaz ziskov a strát. Ide o formalizovaný prehľad, ktorý bližšie vysvetľuje, z akých položiek sa skladá Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie po zdanení. Práve touto položkou sú prepojené výkazy súvaha a výkaz ziskov a strát (Šlosárová a Blahušiaková, 2017). Podľa Opatrenia pre OCP je výkaz ziskov a strát štruktúrovaným rozpisom účtu ziskov a strát. V prvej časti výkazu ziskov a strát sa vykážu výsledky poskytovania investičných služieb a vedľajších služieb a výkonu investičných činností, s výnimkou obchodovania na vlastný účet, ktorého výsledky sa vykážu v druhej časti. Výsledky obchodovania sa vykazujú čistým spôsobom. Vo výkaze ziskov a strát sa najskôr uvádzajú zisky a potom straty.

Poslednou súčasťou účtovnej závierky v SR sú poznámky. Vo všeobecnosti sa k poznámkam pristupuje z hľadiska užitočnosti, významnosti, zrozumiteľnosti, porovnateľnosti a spoľahlivosti. U obchodníka s cennými papiermi sa im venuje osobitná pozornosť, ich obsah a štruktúra je pevne stanovená Opatrením pre OCP. Z hľadiska obsahu a rozsahu poznámok sa javí, že sa na ne kladie vyšší dôraz ako pri podnikateľských účtovných jednotkách. Poznámky k účtovnej závierke obchodníka s cennými papiermi sa členia na tieto časti:

- a) A. Všeobecné informácie o obchodníkovi s cennými papiermi,
- b) B. Použité účtovné zásady a metódy,
- c) C. Prehľad o peňažných tokoch,
- d) D. Prehľad zmien vo vlastnom imaní,
- e) E. Prehľad o majetku klientov,
- f) F. Poznámky k položkám súvahy a k položkám výkazu ziskov a strát,
- g) G. Ostatné poznámky.
- h) H. Prehľad o iných aktívach a iných pasívach (Podsúvaha).

Poznámky vždy, ak je to možné majú tabuľkovú formu. Tabuľka má na kraji vľavo stĺpec označenia riadku, nasleduje stĺpec popisujúci položku riadku, potom stĺpec s údajmi bežného

účtovného obdobia, prípadne obdobia, za ktoré sa daná účtovná závierka zostavuje a ak existuje údaj na porovnanie, aj stĺpec obsahujúci údaje o daných položkách za obdobie, s ktorým sa údaj z predchádzajúceho obdobia v danej účtovnej závierke porovnáva. K poznámke v tabuľkovej forme môžu byť pripojené textové poznámky. Poznámky k položkám súvahy a k položkám výkazu ziskov a strát sa označujú číslom riadku a názvom riadku výkazu, ktorý popisujú. Ak majú poznámky tabuľkovú formu a ak je tabuliek popisujúcich riadok výkazu viac, k označeniu tabuliek je pripojené označenie tabuľky členom nepretržitého vzostupného radu rímskych číslíc a k názvu riadku je pripojený prívlastok určujúci, z akého hľadiska sa riadok rozpisuje. K tomuto označeniu sa pripojí označenie meny, ak ide o rozpis tabuliek podľa meny. K tabuľkám popisujúcim obsah riadku súvahy alebo obsah riadku výkazu ziskov a strát ako sú ustanovené v prílohe, sa môžu pridať aj tabuľky popisujúce daný riadok aj z iných hľadísk, ak je to podľa úvahy účtovnej jednotky pre získanie pravdivého a verného zobrazenia finančnej pozície a výkonnosti tejto účtovnej jednotky a pre ich analýzu potrebné. Rovnako sa môže postupovať, ak k riadku súvahy alebo výkazu ziskov a strát nie sú poznámky v prílohe ustanovené. Ak položka súvahy alebo výkazu ziskov a strát má hodnotu nula, tabuľka poznámok popisujúca túto hodnotu sa nepredkladá.

Významnú odlišnosť od náplne poznámok účtovnej závierky podnikateľov môžeme nájsť v časti E: Prehľad o majetku klientov, kde sa uvádza majetok klientov, ktorý klienti zverili obchodníkovi s cennými papiermi v rámci poskytovania investičných služieb alebo ktorý obchodník s cennými papiermi získal v rámci poskytnutia investičnej služby pre klientov a záväzky na vrátenie tohto majetku, členené podľa jednotlivých druhov investičných služieb. Prehľad má bilančnú formu, pričom podľa Opatrenia pre OCP „sa ostatné aktíva rovnajú ostatným pasívam“ (zákon o účtovníctve takéto pojmy nepozná, a ani samotné Opatrenie pre OCP bližšie tieto výrazy nevysvetľuje). Trochu „úsmevne“ môže pôsobiť časť poznámok: H. Prehľad o iných aktívach a iných pasívach (Podsúvaha) ak by sme vychádzali zo striktnej terminológie ustanovenej zákonom o účtovníctve tak iné aktíva sú súčasťou aktív, ktoré sa podľa Opatrenia pre OCP vykazujú všetky v súvahe, pretože súvaha obsahuje položku „Aktíva spolu“. Obdobne to platí aj pre iné pasíve – v súvahe je súčtová položka označená ako „Pasíva“, ale už bez vymedzenia „spolu“, hoci zo slovného opisu výkazu to je jednoznačne stanovené. Je zarážajúce, že pojmová nejednotnosť, nejednoznačnosť a nekompatibilita sa vyskytuje v právnom predpise, ktorým sa upravujú podmienky pre účtovníctvo obchodníkov s cennými papiermi v SR, hoci ich činnosť patrí medzi striktne regulovanú a kontrolovanú v celej EÚ.

Zákon o cenných papieroch stanovuje povinnosť zostavovať aj priebežnú účtovnú závierku a to k poslednému dňu kalendárneho štvrťroka. V zmysle zákona o účtovníctve ak deň, ku ktorému sa zostavuje riadna účtovná závierka alebo mimoriadna účtovná závierka, je totožný s dňom priebežnej účtovnej závierky, priebežná účtovná závierka sa nezostavuje. Povinne sa však zverejňuje len riadna, resp. mimoriadna účtovná závierka a to prostredníctvom Registra účtovných závierok. Výnimku tvoria organizačné zložky zahraničných obchodníkov s cennými papiermi. Hoci aj organizačná zložka je v zmysle zákona o účtovníctve účtovnou jednotou, ktorá musí viesť účtovníctvo a zostaviť účtovnú závierku, táto sa však nezverejňuje. Register sa člení na verejnú časť a neverejnú časť. Verejnú časť registra tvoria účtovné závierky a s nimi súvisiace dokumenty len:

- a) účtovnej jednotky, ktorá zostavuje účtovnú závierku v súlade s IFRS okrem účtovnej jednotky, ktorou je pobočka zahraničnej banky, pobočka zahraničnej správcovskej spoločnosti, pobočka poisťovne z iného členského štátu, pobočka zahraničnej poisťovne, pobočka zaistovne z iného členského štátu a pobočka zahraničnej zaistovne a pobočky zahraničnej finančnej inštitúcie,
- b) obchodnej spoločnosti,
- c) družstva,
- d) štátneho podniku,
- e) subjektu verejnej správy,
- f) inej účtovnej jednotky, ak osobitný predpis ustanovuje, že dokumenty týchto osôb majú byť verejne prístupné,
- g) Exportno-importná banka Slovenskej republiky.

Zákon z verejnej časti registra účtovných závierok vypúšťa ukladanie dokumentov účtovným jednotkám, ktorými sú pobočka zahraničnej banky, pobočka zahraničnej správcovskej spoločnosti, pobočka zahraničnej poisťovne, pobočka zahraničnej zaistovne a pobočka zahraničnej finančnej inštitúcie. Ich dokumenty sa budú ukladať v neverejnej časti, nakoľko článok 2 smernice 89/117/EHS zakazuje zverejňovanie účtovných závierok pobočiek zahraničných bánk z dôvodu ochrany obchodných informácií. Rovnaký postup ako v prípade pobočiek zahraničných bánk je tak nutné uplatniť aj v prípade všetkých druhov zahraničných finančných inštitúcií.

Aplikácia IFRS u obchodníkov s cennými papiermi

Podľa zákona o účtovníctve zostavuje účtovnú závierku v súlade s IFRS účtovná jednotka ak je obchodnou spoločnosťou, ktorá najmenej dve po sebe idúce účtovné obdobia spĺňa aspoň dve z týchto podmienok:

- a) celková suma majetku presiahla 170 000 000 eur, pričom sumou majetku sa rozumie suma zistená zo súvahy v ocenení neupravenom o položky znižujúce hodnotu majetku,
- b) čistý obrat presiahol 170 000 000 eur,
- c) priemerný prepočítaný počet zamestnancov v jednotlivom účtovnom období presiahol 2 000.

Okrem obligatórneho ustanovenia o aplikácii IFRS však zákon o účtovníctve obsahuje aj fakultatívne ustanovenia: Účtovná jednotka okrem účtovnej sa môže rozhodnúť zostavovať individuálnu účtovnú závierku podľa osobitných predpisov, ak je obchodníkom s cennými papiermi, pobočkou zahraničného obchodníka s cennými papiermi a nie je súčasne bankou, pobočkou zahraničnej banky, správcovskou spoločnosťou alebo pobočkou zahraničnej správcovskej spoločnosti. Obchodník s cennými papiermi tak môže využiť výnimku a dobrovoľne sa rozhodnúť pre aplikáciu IFRS.

Dohľad na finančným trhom

Ako sme už spomínali, obchodovanie s cennými papiermi patrí medzi regulované oblasti nielen v rámci SR ale v rámci celej EÚ. V Slovenskej republike plní úlohu regulátora finančného trhu a dohľadového orgánu NBS. Tá vydáva povolenie na vykonávanie činnosti obchodníka s cennými papiermi, vyžaduje predkladanie hlásení, vykonáva dohľad a kontrolu. Medzi najdôležitejšie záväzné právne pre obchodníkov s cennými papiermi v SR patria:

- Opatrenie NBS č. 13/2014 o predkladaní výkazov, hlásení a iných správ obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi na účely vykonávania dohľadu (oznámenie č. 223/2014 Z.z.),
- Opatrenia NBS č. 2/2015, č. 29/2015 a č. 15/2017, ktorými sa mení a dopĺňa opatrenie NBS č. 13/2014 o predkladaní výkazov, hlásení a iných správ obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi na účely vykonávania dohľadu v znení neskorších predpisov,
- Opatrenie NBS č. 20/2014 o uverejňovaní informácií obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi (oznámenie č. 289/2014 Z.z.),

- Opatrenie NBS č. 34/2015, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie NBS č. 14/2014 o predkladaní výkazov bankami, pobočkami zahraničných bánk, obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi na účely zabezpečenia zberu údajov podľa a osobitného predpisu.

Obchodník s cennými papiermi a pobočka zahraničného obchodníka s cennými papiermi sú povinní predkladať NBS údaje z účtovnej evidencie a štatistickej evidencie vo forme výkazov, hlásení alebo prehľadov ustanoveným spôsobom a v ustanovených termínoch; takéto poskytovanie údajov sa nepovažuje za porušenie povinnosti mlčanlivosti. Rozsah, spôsob a termíny predkladania ustanovujú príslušné opatrenia, ktoré vydáva Národná banka Slovenska a ktoré sa vyhlasuje v zbierke zákonov. Obchodník s cennými papiermi a pobočka zahraničného obchodníka s cennými papiermi sú povinní vypracovať a predkladať NBS výkazy, hlásenia a iné správy ustanoveným spôsobom a v ustanovených termínoch. Údaje a iné informácie uvedené vo výkazoch, hláseniach a iných správach musia byť zrozumiteľné, prehľadné, preukazné, musia poskytovať pravdivý obraz o hlásených skutočnostiach a musia byť predložené včas. Ak predložené výkazy, hlásenia a iné správy nezodpovedajú ustanovenej metodike alebo ak vzniknú dôvodné pochybnosti o ich správnosti alebo úplnosti, obchodník s cennými papiermi a pobočka zahraničného obchodníka s cennými papiermi sú povinní na vyžiadanie NBS predložiť podklady s cennými papiermi a podať vysvetlenie v ňou určenej lehote. Uvedené výkazy, hlásenia a správy nie sú verejnými listinami a nie je možné ich zverejniť ani na základe žiadosti v zmysle zákona o slobodnom prístupe k informáciám. NBS ako orgán dohľadu na finančnom trhu má prístup aj k dokumentom uloženým v neverejnej časti Registra účtovných závierok. Obchodník s cennými papiermi a zahraničný obchodník s cennými papiermi sú povinní do 30. júna roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý bol audit vykonaný, predložiť Národnej banke Slovenska list odporúčaní audítora vedeniu obchodníka s cennými papiermi.

V pohľadu verejnosti je asi najdôležitejšie ustanovenie § 77 zákona o cenných papieroch: Obchodník s cennými papiermi a zahraničný obchodník s cennými papiermi sú povinní najneskôr do dvoch mesiacov po skončení polovice účtovného obdobia predložiť ministerstvu a Národnej banke Slovenska správu o svojom hospodárení (označovanú ako „polročná správa“). Táto polročná správa musí byť prístupná verejnosti, nezverejňuje sa však prostredníctvom Registra účtovných závierok. Súčasťou polročnej správy je aj priebežná účtovná závierka.

Analýza aktuálneho stavu vykazovania obchodníkmi s cennými papiermi v SR

Podľa zoznamu obchodníkov s cennými papiermi zverejneného NBS bolo v SR k 1. decembru 2020 registrovaných 31 subjektov, ktoré sú obchodníci s cennými papiermi (okrem bánk, pobočiek zahraničných bánk, poisťovní, pobočiek zahraničných poisťovní, správcovských spoločností, dôchodkových správcovských spoločností a i.). Z uvedeného počtu sú 4 subjekty, ktoré boli registrované v roku 2020, z tohto dôvodu nie sú o nich dostupné informácie z Registra účtovných závierok. Zo zvyšných 27 subjektov je 5 subjektov organizačnou zložkou zahraničného obchodníka s cennými papiermi, ktorých účtovné závierky nie sú verejne dostupné; dostupné sú však údaje o dátume zostavenia účtovnej závierky ako aj zvolený rámec finančného vykazovania (SR alebo IFRS). Prostredníctvom extrakcie údajov z verejnej časti registra účtovných závierok cez verejné API rozhranie internetového portálu www.registeruz.sk bolo zistené, že 5 subjektov uvádza, že zostavuje účtovnú závierku v súlade s IFRS. Vzhľadom na obmedzenia verejnej časti Registra nebolo možné zistiť, či 4 z uvedených subjektov prijali IFRS dobrovoľne, na základe možnosti, ktorú ponúka zákon o účtovníctve, alebo zostavujú účtovnú závierku podľa IFRS povinne, na základe prekročenia veľkostných kritérií v minulosti. Vzhľadom na vykázané hodnoty majetku, čistého obratu a počtu zamestnancov však neindikujú povinnú aplikáciu IFRS. Z uvedeného počtu 5 subjektov sa dobrovoľná aplikácia IFRS potvrdila len u 1. Uvedené nízke počty aplikácie IFRS nie sú prekvapivé. Ako uvádzajú Kubaščíková, Z., & Pakšiová, R. (2015) tak aplikácia IFRS môže ovplyvniť finančnú analýzu účtovnej jednotky. Hoci väčšina autorov hodnotí aplikáciu IFRS vo všeobecnosti pozitívne, niektorí autori sa k dobrovoľnej aplikácii IFRS sa stavajú skôr skepticky (Andrzejewski, Kedzior, & Kedzior, 2017) najmä kvôli, časovej náročnosti alebo najmä výške nákladov, ktoré takáto zmena vyvolá. Podľa štúdie (George, Ferguson, & Spear, 2012) sa náklady na audit po prechode na IFRS podstatne zvýšia. Vo všeobecnosti sa účtovné jednotky snažia vyhnúť sa povinnej aplikácii IFRS, pretože s tým sú spojené vyššie transakčné náklady ako aj nemožnosť zmeny bilančnej politiky na úpravu SR, ak by dôvody na aplikáciu IFRS pominuli. Rovnaké pravidlo platí aj pre dobrovoľnú aplikáciu IFRS.

Záver

Obchodníci s cennými papiermi predstavujú samostatnú skupinu účtovných jednotiek, pre ktorú sú stanovené osobitné pravidlá vykazovania prostredníctvom Opatrenia MF SR pre obchodníkov s cennými papiermi. Formát prezentácie súvahy je odlišný od ostatných obchodných spoločností. Obchodník s cennými papiermi okrem riadnej účtovnej závierky zostavuje aj

priebežnú účtovnú závierku ku koncu kalendárneho štvrťroka, ktorá však nie je zverejnená v Registri účtovných závierok. Vzhľadom na špecifickú oblasť pôsobnosti môžu obchodníci s cennými papiermi aplikovať IFRS na báze voliteľnosti. Pri skúmaní sa zistilo, že z 31 subjektov registrovaných ako obchodník s cennými papiermi aplikuje IFRS 5 subjektov. Z uvedeného počtu sa podarilo spoľahlivo potvrdiť 1 dobrovoľnú aplikáciu IFRS; u ostatných skúmaných subjektoch neboli dostupné historické údaje vzhľadom na obmedzenia verejne dostupnej databázy (verejná časť Registra účtovných závierok). Pri skúmaní problematiky sa však nečakane vyskytli nepresné formulácie a nekonzistentné označovanie položiek v účtovnej závierke podľa platnej regulácie vydananej MF SR, ktoré sú v rozpore so zákonom o účtovníctve. Činnosť obchodníkov s cennými papiermi je prísne kontrolovaná nie len zo strany audítorov, ale aj regulovaná prostredníctvom právny aktov EÚ a orgánmi dohľadu nad finančným trhom. Vzhľadom na túto špecifickú činnosť vyžaduje NBS ako regulačný a kontrolný orgán predkladanie hlásení, prehľadov a iných informácií nad rámec informácií zverejnených v účtovnej závierke v zmysle zákona o účtovníctve. Povinne sa zverejňuje tzv. polročná správa o hospodárení obchodníka s cennými papiermi, ktorej súčasťou je aj priebežná účtovná závierka.

Zoznam použitej literatúry:

1. Andrzejewski, M., Kedzior, D., & Kedzior, M. (2017). Determinants of a voluntary adoption of the International Financial Reporting Standards, an overview of theoretical considerations. *Ifrs: Global Rules & Local Use: Proceedings Of The 5th International Scientific Conference: Prague, October 20, 2017: Anglo-American University, Prague - Czech Republic*, 259-271.
2. George, E. T., Ferguson, C. B., & Spear, N. A. (2012). How Much Does IFRS Cost? IFRS Adoption and Audit Fees. *The Accounting Review*, 88(2), 429-462. doi:10.2308/accr-50317
3. Kubaščíková, Z., & Pakšiová, R. (2015). Impact of accounting standards on the results of financial analysis. *Ifrs: Global Rules & Local Use: Proceedings Of The 3rd International Scientific Conference: Prague, October 8–9, 2015: Anglo-American University, Prague - Czech Republic*, 150-155.
4. Máziková, K., & Ondrušová, L. (2014). Valuation of Transactions between Related Parties and Ethical Behavior of Managers and Investors. *Ethics As An Essential Condition For Sustainable Economic Development: Proceedings Of Scientific Papers*, 51-56
5. Soukupová, B., Šlosárová, A., Šlosár, R., Juhászová, Z., Krišková, P., Szász, M., & Mateášová, M. (2008). *Účtovníctvo vo finančnom riadení. SÚVAHA..*

6. Šlosárová, A., Blahušiaková, M. (2017). *Analýza účtovnej závierky*. Bratislava: Wolters Kluwer
- Šlosárová, A., Kadlečíková, O., Kovalčíková, A., & Máziková, K. (2016). *Účtovníctvo* (2. preprac. a dopl. vyd). Bratislava: Wolters Kluwer.
7. Tumpach, M. (2006). *Medzinárodné štandardy na zostavenie účtovnej závierky IFRS/IAS*. Bratislava: IURA EDITION
8. Zákon FZ ČSFR č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov
9. Zákon NR SR č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
10. Zákon NR SR č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
11. Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky z 18. decembra 2007 č. MF/26307/2007-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní a označovaní položiek účtovnej závierky, obsahovom vymedzení týchto položiek a rozsahu údajov určených z účtovnej závierky na zverejnenie, o rámcovej účtovej osnove a postupoch účtovania pre obchodníkov s cennými papiermi a pobočky zahraničných obchodníkov s cennými papiermi a o zmene a doplnení niektorých opatrení v znení neskorších predpisov.
12. Opatrenie NBS č. 20/2014 o uverejňovaní informácií obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi (oznámenie č. 289/2014 Z.z.)
13. Opatrenie NBS č. 34/2015, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie NBS č. 14/2014 o predkladaní výkazov bankami, pobočkami zahraničných bánk, obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi na účely zabezpečenia zberu údajov podľa a osobitného predpisu.
14. Opatrenie NBS č. 13/2014 o predkladaní výkazov, hlásení a iných správ obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi na účely vykonávania dohľadu (oznámenie č. 223/2014 Z .z.).
15. Opatrenia NBS č. 2/2015, č. 29/2015 a č. 15/2017, ktorými sa mení a dopĺňa opatrenie NBS č. 13/2014 o predkladaní výkazov, hlásení a iných správ obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi na účely vykonávania dohľadu v znení neskorších predpisov.
16. Smernica Rady č. 89/117/EHS z 13. februára 1989 o povinnostiach pobočiek úverových inštitúcií a finančných inštitúcií zriadených v členskom štáte majúcich svoje ústredie mimo tohto členského štátu, týkajúcich sa uverejňovania ročných účtovných dokladov.

17. Smernica Rady č. 93/22/EHS z 10. mája 1993 o investičných službách v oblasti cenných papierov.
18. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/36/EÚ z 26. júna 2013 o prístupe k činnosti úverových inštitúcií a prudenciálnom dohľade nad úverovými inštitúciami a investičnými spoločnosťami, o zmene smernice 2002/87/ES a o zrušení smerníc 2006/48/ES a 2006/49/ES.

Kontakt: Branislav Parajka, Ing., PhD.

Katedra účtovníctva a audítorstva, Fakulta hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity
v Bratislave, e-mail: branislav.parajka@euba.sk

Špecifiká účtovného zobrazenia faktoringu, modelové príklady pre bakalárske štúdium v odbore Účtovníctvo

Ing. Ján Užík, PhD.

PodĎakovanie: Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-16-0602

Abstrakt:

Faktoring, ako jedna z foriem financovania účtovnej jednotky je predmetom účtovania príslušných účtovných prípadov. Správnosť postupov účtovania ako aj správny výber účtov majú v neposednom rade vplyv aj na správnosť vykázania zúčtovacích vzťahov a peňažných prostriedkov v účtovnej závierke.

Kľúčové slová: faktoring, pohľadávka, postúpenie pohľadávky, úrok

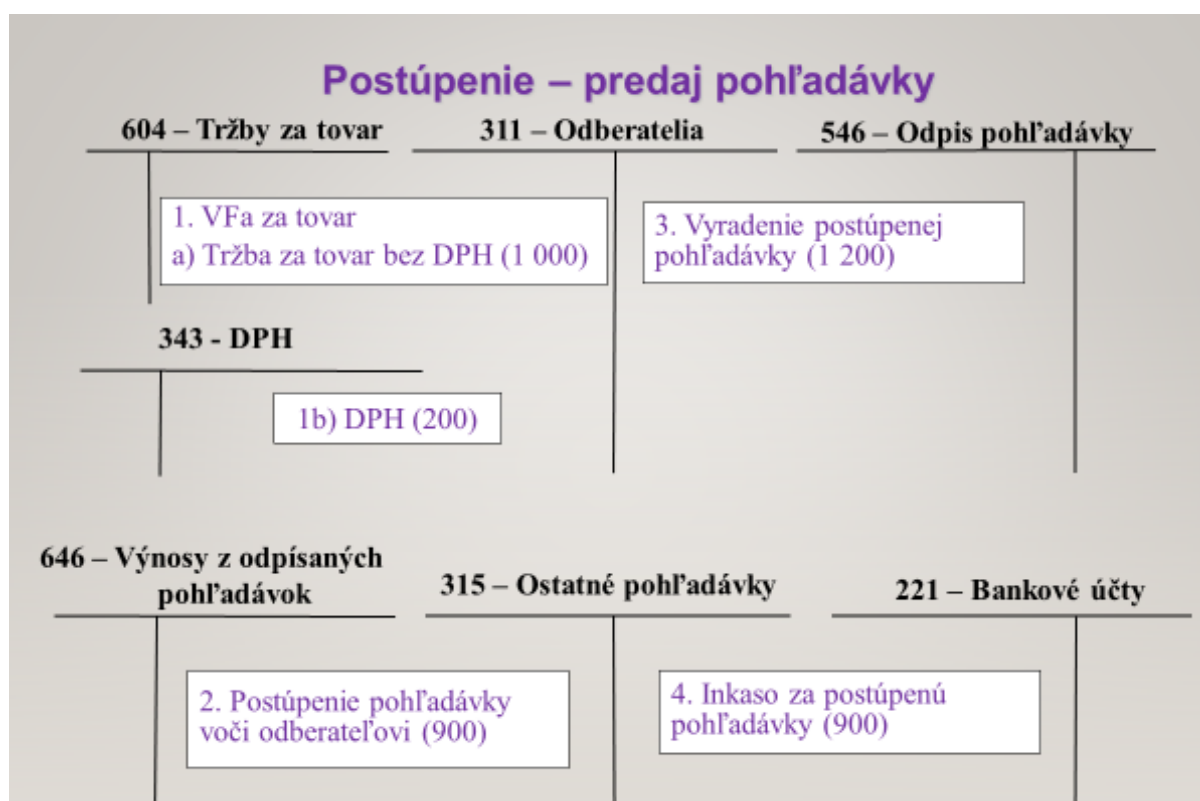
Účtovné jednotky často riešia otázku financovania svojej činnosti aj z pohľadu viazania finančných prostriedkov v pohľadávkach v čase medzi vystavením faktúr a ich splatnosťou a inkasom. Jenou z možností financovania krátkodobých pohľadávok (prevažne z obchodného styku) je faktoring. Ide o získanie finančných prostriedkov pred lehotou splatnosti pohľadávok od banky alebo faktoringovej spoločnosti (tzv. faktor). Proces faktoringu spočíva v postúpení (predaji) pohľadávok pred lehotou splatnosti faktorovi. Pohľadávky sú postúpené v menovitej hodnote. Na základe odkúpených pohľadávok faktor zaplatí klientovi spravidla 80 % až 90 % hodnoty pohľadávok. Klient teda získa tieto prostriedky pred splatnosťou postúpených faktúr. Faktor si za svoju službu účtuje úrok a poplatok.

Ak faktor zinkasuje od dlžníkov klienta jeho postúpené pohľadávky, doplatí klientovi zvyšok hodnoty pohľadávok (10 % až 20 %) znížený o úrok a poplatok.

Ak faktor nezinkasuje postúpené pohľadávky, stornuje faktoring a zinkasuje od klienta uhradenú časť pohľadávok zvýšenú o poplatok a úrok.

Pretože pri faktoringu účtujeme aj postúpenie pohľadávok, znázorníme si najprv účtovanie postúpenia pohľadávok. V nasledujúcej schéme vidíme účtovné zobrazenie postúpenia (predaja) pohľadávky. Predaj pohľadávky (výnos z predaja a vznik pohľadávky voči kupujúcemu – v sume, za ktorú bola pohľadávka predaná) sa účtuje na ťarchu účtu 315 – *Ostatné pohľadávky* a v prospech účtu 646 – *Výnosy z odpísaných pohľadávok*. Vyradenie predanej pohľadávky (v menovitej hodnote) sa účtuje na ťarchu účtu 546 – *Odpis pohľadávky* a v prospech účtu pohľadávok, na ktorom bola predaná pohľadávka zaúčtovaná pri jej vzniku, napr. v prospech účtu 311 – *Odberatelia*.

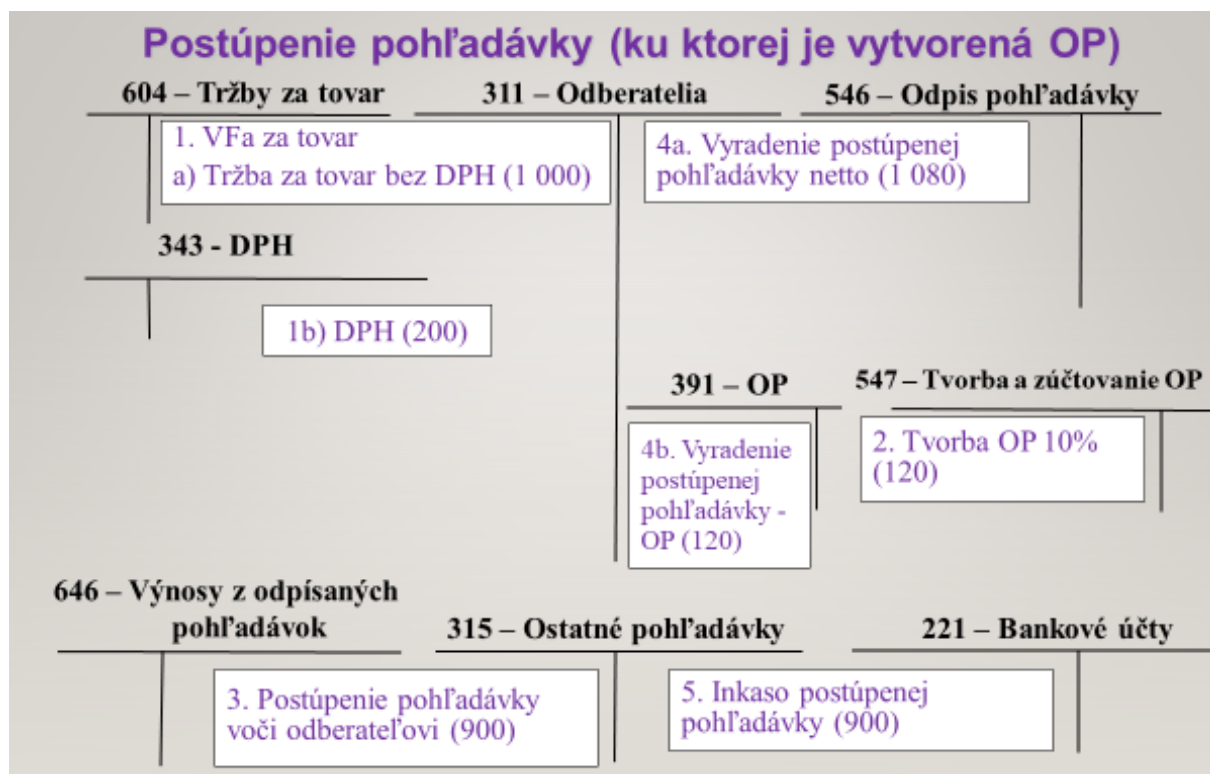
Obrázok č. 1: Účtovanie postúpenia pohľadávok

V nasledujúcej schéme vidíme účtovné zobrazenie postúpenia (predaja) pohľadávky v prípade, že k postúpenej pohľadávke už bola vytvorená opravná položka. Predaj pohľadávky (výnos z predaja a vznik pohľadávky voči kupujúcemu – v sume, za ktorú bola pohľadávka predaná) sa účtuje na ťarchu účtu 315 – *Ostatné pohľadávky* a v prospech účtu 646 – *Výnosy z odpísaných pohľadávok*. Vyradenie predanej pohľadávky (v sume zodpovedajúcej časti menovitej hodnoty, ku ktorej nebola vytvorená opravná položka) sa účtuje na ťarchu účtu 546 – *Odpis pohľadávky* a v prospech

účtu 311 – *Odberatelia*. Vyraďenie predanej pohľadávky (v sume zodpovedajúcej časti menovitej hodnoty, ku ktorej bola vytvorená opravná položka) sa účtuje na ťarchu účtu 391 – *Opravné položky k pohľadávkam* a v prospech účtu 311 – *Odberatelia*.

Obrázok č. 2: Účtovanie postúpenia pohľadávky (ak je ku nej vytvorená opravná položka)

Príklad 1 Predaj pohľadávky, ku ktorej nebola vytvorená opravná položka.

Úloha: Doplňte chýbajúce údaje a predkontujte uvedené účtovné prípady:

P. č.	Doklad	Text	Suma v €	MD/D
1.	VFA	Vystavená faktúra za predané výrobky a) bez DPH b) 20 % DPH c) Spolu	10 000 2 000 12 000	
2.	IÚD	Predaj pohľadávky voči odberateľovi tretej osobe	9 000	
3.	IÚD	Vyraďenie predanej pohľadávky voči odberateľovi		
4.	VBÚ	Inkaso za predanú pohľadávku		

Príklad 2 Predaj pohľadávky, ku ktorej bola vytvorená opravná položka.

Úloha: Doplníte chýbajúce údaje a predkontujte uvedené účtovné prípady:

P. č.	Doklad	Text	Suma v €	MD/D
1.	VFA	Vystavená faktúra za predané výrobky a) bez DPH b) 20 % DPH c) Spolu	10 000 2 000 12 000	
2.	IÚD	Tvorba 20% opravnej položky k pohľadávke voči odberateľovi		
3.	IÚD	Predaj pohľadávky voči odberateľovi	9 000	
4.	IÚD	Vyradenie predanej pohľadávky voči odberateľovi (80%)		
5.	IÚD	Vyradenie predanej pohľadávky voči odberateľovi (20%)		
6.	VBÚ	Inkaso za predanú pohľadávku		

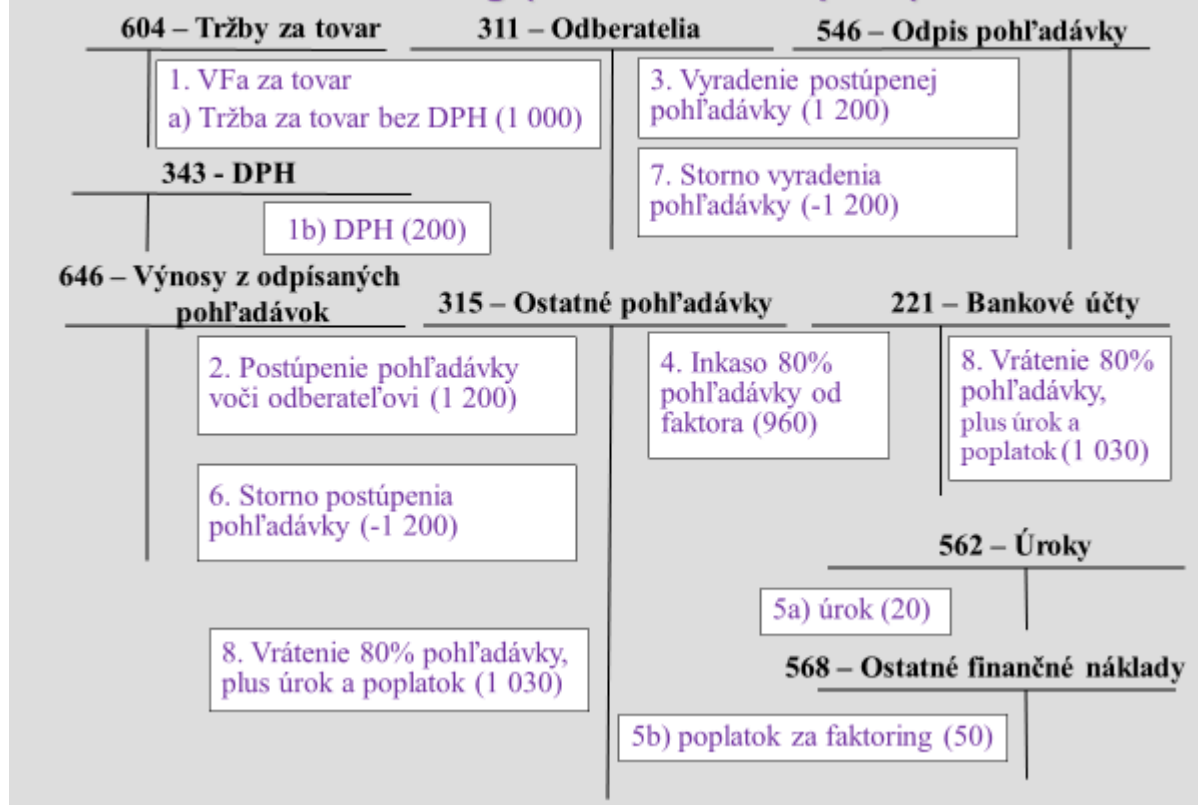
Účtovné zobrazenie faktoringu spočíva v prvom rade v postúpení pohľadávok faktorovi, podobne ako v predchádzajúcich schémach. Pohľadávka voči faktorovi sa účtuje na účte 315 – *Ostatné pohľadávky*. Na ťarchu tohto účtu sa účtuje vznik pohľadávky voči faktorovi za postúpené pohľadávky. V prospech tohto účtu sa účtuje inkaso vopred poskytnutých prostriedkov, úrok aj poplatok za faktoring, ako aj inkaso zvyšku pohľadávok po tom, ako dlžníci klienta uhradia faktorovi postúpené pohľadávky. Úrok sa účtuje na ťarchu účtu 562 – *Úroky* a poplatok za faktoring sa účtuje na ťarchu účtu 568 – *Ostatné finančné náklady*.

Faktoring

604 – Tržby za tovar	311 – Odberatelia	546 – Odpis pohľadávky
1. VF a za tovar a) Tržba za tovar bez DPH (1 000)	3. Vyradenie postúpenej pohľadávky (1 200)	
343 - DPH		
1b) DPH (200)		
646 – Výnosy z odpísaných pohľadávok	315 – Ostatné pohľadávky	221 – Bankové účty
2. Postúpenie pohľadávky voči odberateľovi (1 200)	4. Inkaso 80% pohľadávky od faktora (960)	
	6. Inkaso zvyšku pohľadávky od faktora (170)	
		562 – Úroky
		5a) úrok (20)
		568 – Ostatné finančné náklady

V prípade, ak dlžníci klienta faktorovi svoje záväzky včas neuhradia, faktor postúpenie pohľadávok stornuje a zinkasuje prostriedky, ktoré poskytol spolu s úrokom a poplatkom. Storno postúpenia pohľadávok účtuje klient opačným zápisom, ako účtoval postúpenie pohľadávok.

Faktoring (odberateľ nezaplatil)

Obrázok č. 3: Účtovanie postúpenia pohľadávky (ak odberateľ neuhradil)

Príklad 3 Účtovanie úspešne zinkasovaného faktoringu.

Úloha: Doplňte chýbajúce údaje a predkontujte uvedené účtovné prípady:

P. č.	Doklad	Text	Suma v €	MD/D
1.	VFA	Vystavená faktúra za predané výrobky a) bez DPH b) 20 % DPH c) Spolu	10 000 2 000 12 000	
2.	IÚD	Faktoring - postúpenie pohľadávky voči odberateľovi		
3.	IÚD	Vyradenie predanej pohľadávky voči odberateľovi		
4.	VBÚ	Inkaso 80% pohľadávky od faktora		
5.	IÚD	Vyúčtovanie od faktora: úrok	21	
6.	IÚD	Vyúčtovanie od faktora: poplatok	50	
7.	VBÚ	Inkaso zvyšku pohľadávky od faktora (odberateľ faktorovi zaplatil)		

Príklad 4 Účtovanie faktoringu – odberateľ faktorovi v termíne splatnosti nezaplatil.

Úloha: Doplníte chýbajúce údaje a predkontujte uvedené účtovné prípady:

P. č.	Doklad	Text	Suma v €	MD/D
1.	VFA	Vystavená faktúra za predané výrobky a) bez DPH b) 20 % DPH c) Spolu	10 000 2 000 12 000	
2.	IÚD	Faktoring - postúpenie pohľadávky voči odberateľovi		
3.	IÚD	Vyradenie predanej pohľadávky voči odberateľovi		
4.	VBÚ	Inkaso 80% pohľadávky od faktora		
5.	IÚD	Vyúčtovanie od faktora: úrok	21	
6.	IÚD	Vyúčtovanie od faktora: poplatok	50	
7.	IÚD	Storno postúpenia pohľadávky (pretože odberateľ faktorovi nezaplatil)		
8.	IÚD	Storno vyradenia predanej pohľadávky voči odberateľovi		
9.	VBÚ	Vrátenie 80% pohľadávky + úrok + poplatok (faktorovi)		

Zoznam použitej literatúry:

1. Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
2. Opatrenie MF SR č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov
3. PARAJKA, Branislav. Zúčtovacie vzťahy z obchodného styku – potrebujeme ešte účty 315 a 325? In Účtovníctvo - audítorstvo - daňovníctvo : v teórii a praxi. - Bratislava : Slovenská komora certifikovaných účtovníkov, 2017. ISSN 1335-2024, 2017, roč. 25, č. mimoriadne vydanie, s. 73 - 87. APVV-16-0602.

Kontakt: Ján Užík, Ing., PhD.

Katedra účtovníctva a audítorstva, Fakulta hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity v Bratislave; Tel: +421 2 67 295 777 , e-mail: jan.uzik@euba.sk

Zodpovedná redaktorka: Ing. Tatjana Karešová

Redakčná rada: Dr. h. c. prof. Ing. Július Alexy, CSc. (predseda), Ing. Ondrej Baláž, Ing. Mária Brániková, Ing. Richard Farkaš, CSc., Ing. Mária Horváthová, Ing. Eva Hupková, FCCA, prof. Ing. Janka Hvoždárová, CSc., Ing. Jozef Hýbl, FCCA, CA, DiplIFR, doc. Ing. Lenka Krupová, Ph.D, Ing. Viera Laszová, doc. Ing. Jozef Makúch, PhD., Ing. Janka Matayová, Ing. Ján Artur Oberhauser, CSc., Ing. Ivan Paule, FCCA, PhD., Ing. Jozef Škultéty, PhD., Ing. Dagmar Válová, ACCA

Účtovníctvo • Audítorstvo • Daňovníctvo *v teórii a praxi*, špeciálne vydanie, ročník XXVIII.;

online vydanie, 2020

Vydáva:

Slovenská komora certifikovaných účtovníkov

Adresa redakcie: Záhradnícka 95, 821 08 Bratislava

Adresa administrácie:

Záhradnícka 95, 821 08 Bratislava
Telefón: 0903 478 592, fax: 02/ 534 12 954
IČO: 173 140 20
DIČ: 2020708778
IČ DPH: SK2020708778
Bankové spojenie: SLSP, a. s., Bratislava
IBAN: SK33 0900 0000 0000 1148 2463

Evidencia:

MK SR EV 3794/09: Vedecko-odborný časopis. Professional Magazine of Science.

Objednávky prijíma administrácia. Za obsah inzercie zodpovedá inzerent.

Jednotlivé články vyjadrujú názor autora, redakcia nezodpovedá za ich obsah. Na viaceré problémy môžu existovať odlišné názory. Neprešlo jazykovou úpravou. Nevyžiadané rukopisy nevraciam.